

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નંબર ૨૩૧૭/૧૯૯૮

સાથે

દીવાની અરજી નંબર ૨/૨૦૦૦

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નંબર ૨૩૧૭/૧૯૯૮ માં

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ડૉ. ન્યાયમૂર્તિ એ. પી. ઠાકર

સહી/—

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા.
---	---	-----

૨	પત્રકારને સંદર્ભ કરવામાં આવશે કે નહીં?	હા.
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા માંગે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતનું બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટને સંબંધિત કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે ?	ના.

=====

સી. એસ. જર્જોશ અને ૪ અન્ય (ઓ)

વિરુદ્ધ

સોમાભાઈ રણછોડભાઈ પટેલ

=====

ઉપસ્થિતિ :

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧,૨,૩,૪,૫ માટે શ્રી હર્ષીલ ડી શુક્લા (૬૧૫૮)

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૫ માટે સુશ્રી પી. જે. દવાલા (૨૪૦)

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૫ માટે સુશ્રી આર. વી. આચાર્ય (૧૧૨૪)

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી એમ એ પારેખ (૧૦૮૮)

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી સુનીલ બી. ડેવ (૯૯૩૬)

=====

કોરમ:માનનીય ડૉ. ન્યાયમૂર્તિ એ. પી. ઠાકર

તારીખ:૧૯/૦૪/૨૦૨૨

મૌખિક ચુકાદો

૧. આ પ્રથમ અપીલ મૂળ પ્રતિવાદીઓ દ્વારા સિવિલ જજ, સિનિયર ડિવિઝન, આનંદ દ્વારા વિશેષ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૬૭/૧૯૮૯ (ઓલ્ડ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૬૮/૧૯૮૨) માં ૩૧/૧૨/૧૯૯૭ તારીખના ચુકાદા અને હુકમનામા સામે કરવામાં આવી છે.

૨. વિવાદિત ચુકાદા અને હુકમનામા દ્વારા, ટ્રાયલ કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો છે કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા વાદીને જારી કરાયેલી કારણદર્શક નોટિસ ગેરકાયદેસર અને સમય પ્રતિબંધિત છે અને દાવાની તારીખથી એટલે કે ૧૬/૦૩/૧૯૮૨ થી દાવાની કિંમત સાથે ૬ ટકાના વ્યાજ સાથે ૯૩૩૩૭૮.૩૭ રૂપિયાની નાણાકીય હુકમનામું પણ પસાર કર્યું છે.

૩. અપીલકર્તાઓ પ્રતિવાદીઓ છે અને પ્રતિવાદી ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ વાદી છે.ટૂંકાણ અને સગવડતા માટે, પક્ષકારોને ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ તેમને

સોંપવામાં આવેલી સ્થિતિ અનુસાર આ ચુકાદામાં સંદર્ભિત કરવામાં આવે છે.

જ. પ્રતિવાદીઓ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ સોલ્ટ એક્ટ, ૧૯૪૪ (ત્યારબાદ "ધ એક્ટ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) એ સ્વ-સમાવિષ્ટ સંહિતા છે અને કોઈ દીવાની દાવો જાળવવા યોગ્ય નથી અને પ્રતિવાદીઓ-અપીલકર્તાઓ સામે કોઈ હુકમનામું પસાર કરી શકાયું ન હોત.એવું પણ માનવામાં આવે છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાની પ્રશંસા કરી નથી અને એ હકીકતોની પ્રશંસા કરી નથી કે જે માલની તપાસ કરવામાં આવી હતી તે સુપ્રતખત હેઠળ વાદીને સોંપવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, માલ વાદીના ભૌતિક કબજામાં હતો.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે વાદી પ્રતિવાદીઓ સામે કોઈ નુકસાનનો દાવો કરી શક્યો ન હોત.એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે માલની તપાસ કરતી વખતે વાદીના પુત્રની હાજરીમાં યોગ્ય પંચનામા તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા.એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે ૨૧/૧૦/૧૯૭૯ અને ૨૩/૧૦/૧૯૭૯ વચ્ચે થયેલી આગની ઘટના માટે પ્રતિવાદીઓ જવાબદાર ન હતા.એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ એ સમજવામાં નિષ્ફળ રહી છે

કે ફોજદારી અદાલતમાં નિર્દોષ મુક્તિની દીવાની કાર્યવાહીમાં કોઈ સુસંગતતા નથી.

જ.૧. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે એવું માનીને ભૂલ કરી છે કે આંક ૧૪૯ પર પેપર પંચનામા વાદીની ગેરહાજરીમાં બનાવવામાં આવ્યો હતો અને અવલોકન કર્યું હતું કે પ્રતિવાદીઓ તપાસ અને તપાસ સંબંધિત મહત્વપૂર્ણ દસ્તાવેજો અને પુરાવા રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે.વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે માલના મૂલ્ય વિશે વાદીના મૌખિક સંસ્કરણને સ્વીકારવામાં ભૌતિક રીતે ભૂલ કરી છે અને પ્રતિવાદીઓએ માલના મૂલ્ય અંગેના વિવાદને નકારી કાઢ્યો નથી અથવા ઉઠાવ્યો નથી તેવું કહીને પણ ભૂલ કરી છે.

જ.૨.એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા નોંધાયેલા નિવેદનો કસ્ટમ્સ એક્ટ હેઠળ સ્વીકાર્ય છે અને તે વાદી અને અન્ય સાક્ષીઓ પર બંધનકર્તા છે, જે હકીકતને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા યોગ્ય રીતે પ્રશંસા કરવામાં આવી નથી.એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે વાદીને જારી કરાયેલી કારણદર્શક નોટિસ પર ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો અને વાદીએ યોગ્ય મંચ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરવા માટે પગલાં લીધાં હતાં જેમાં વાદી પણ મામલો હારી ગયો હતો.એવી દલીલ કરવામાં

આવે છે કે આને ધ્યાનમાં રાખીને, ટ્રાયલ કોર્ટે છ મહિનાના સમયગાળાની અંદર કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી ન હોવાનું માનીને ભૌતિક રીતે ભૂલ કરી છે અને તેને સમય પ્રતિબંધિત અને ગેરકાયદેસર ગણાવી છે. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે અવલોકન કરવામાં ભૂલ કરી છે કે કાયદાની કલમ ૪૦ લાગુ હોવાથી પ્રતિવાદીઓ તરફથી દુર્ભાવનાપૂર્ણ ઇરાદા હતા.

૪.૩.આ તમામ આધારો પર, પ્રતિવાદીઓ દ્વારા વિનંતી કરવામાં આવે છે કે તેઓ ઉપરોક્ત દાવામાં વિદ્વાન સિવિલ જજ, સિનિયર ડિવિઝન, આનંદ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને હુકમને રદ કરે અને વાદીના દાવાને સંપૂર્ણ ખર્ચ સાથે બરતરફ કરે.

૫. વાદીએ પ્રતિવાદીઓ પાસેથી નુકસાની તરીકે રૂપિયા ૯૯૪૦૫૪.૩૭ની વસૂલાત માટે તેમજ કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળ પ્રતિવાદી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી કારણદર્શક નોટિસ સામે કાયમી મનાઈ હુકમ માટે ઉપરોક્ત દાવો દાખલ કર્યો છે. તે વાદીનો કેસ છે કે તે આનંદ ડિવિઝનના વિલેજ વાસનામાં સહજાનંદ તમાકુનો વેપાર કરી રહ્યો છે અને તેને સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝિસ ડિપાર્ટમેન્ટ દ્વારા લાઈસન્સ આપવામાં આવ્યું હતું, જેનું સમયાંતરે નવીકરણ કરવામાં આવતું હતું અને તે અમલમાં છે. એવું પણ

માનવામાં આવે છે કે આબકારી વિભાગે લાઇસન્સ જારી કરતી વખતે વાદી પાસેથી જરૂરી બોન્ડ લીધા છે અને ઉપરોક્ત બોન્ડ પણ અમલમાં છે.કે વાદી કેન્દ્રીય આબકારી કાયદા અનુસાર જરૂરી પુસ્તકો અને રજિસ્ટરોની જાળવણી કરતો હતો અને તે કેન્દ્રીય આબકારી અધિકારીઓની અગાઉની પરવાનગીઓ સાથે વેરહાઉસમાં તમાકુની પ્રક્રિયાનું કામ કરી રહ્યો છે.કે સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝના અધિકારીઓ દર વર્ષે સ્ટોકની તપાસ કરતા હતા અને દરેક વસ્તુ વાદી દ્વારા સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝના અધિકારીઓની અગાઉની પરવાનગીઓ સાથે કરવામાં આવતી હતી.

૬. તે વાદીનો કેસ છે કે તેનું વેરહાઉસ આનંદ ખાતે જાહેર માર્ગ પર સ્ટેશન રોડ પર આવેલું છે અને તેણે રાયપુર (મધ્ય પ્રદેશ) ખાતે વેરહાઉસ પણ રાખ્યું છે અને તે રાયપુર એમ. પી. માં રહેતો હતો. તેના જણાવ્યા અનુસાર, તેણે આનંદ ખાતે આવેલા વેરહાઉસનું કામ તેના પુત્ર મહેન્દ્રકુમાર અને તેના નજીકના સંબંધી છગનભાઈને સોંપ્યું છે અને તે તેના વ્યવસાયિક હેતુઓ માટે રાયપુર એમ. પી. માં રહેતો હતો.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ૨૧/૦૨/૧૯૭૯ પહેલાં, કેન્દ્રીય આબકારી અધિકારીઓ દ્વારા વાદીની હાજરીમા વાદીના વેરહાઉસમાંથી સ્ટોક ચેકિંગ

કરવામાં આવતું હતું અને તે સમયે, તમામ સ્ટોક યોગ્ય હોવાનું જણાયું હતું અને ત્યારબાદ વાદી રાયપુર એમ. પી. માટે રવાના થયો હતો.

૬.૧.વાદી દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ૨૧/૦૨/૧૯૭૯ પર, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના અધિકારીઓ એટલે કે હાજર પ્રતિવાદીઓ અને અન્ય અધિકારીઓએ વાદીના વેરહાઉસની મુલાકાત લીધી હતી અને સ્ટોકની તપાસ અને ચકાસણી કરી હતી અને વાદીની ગેરહાજરીમાં એક પંચનામા તૈયાર કર્યો હતો. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે તેઓએ વાદીના રહેણાંક પરિસરની પણ તપાસ કરી છે પરંતુ કંઈપણ વાંધાજનક મળ્યું નથી. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા વેરહાઉસની તપાસ વાદીની અધિકૃતતાની ગેરહાજરીમાં કરવામાં આવી હતી અને એક પંચનામા તૈયાર કર્યા પછી કેન્દ્રીય આબકારી અધિકારીઓએ અરવિંદભાઈ પટેલ અને ભીખાભાઈ પટેલ નામના પંચ સાક્ષીઓની સહીઓ મેળવી છે, જેમણે ત્યારબાદ ૦૬/૦૪/૧૯૭૯ પર સોગંદનામું દાખલ કર્યું છે કે તેઓ વેરહાઉસમાં ગયા ન હતા અને તેઓએ આ સમયે અને આબકારી વિભાગના અધિકારીઓના દબાણ હેઠળ પંચનામા પર માત્ર સહીઓ કરી છે. તેઓએ એમ પણ કહ્યું છે કે પંચનામાનું વાંચન કરવામાં આવ્યું ન હતું અને તેમને સમજાવવામાં આવ્યું હતું. વાદીના જણાવ્યા અનુસાર, આમ, કથિત પંચનામા કાયદા

અનુસાર દોરવામાં અને તૈયાર કરવામાં આવ્યો ન હતો.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે પંચનામામાં એવું દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે તે સવારે ૦૮-૦૦ વાગ્યે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને સાંજે ૦૬-૦૦ વાગ્યે પૂર્ણ થયું હતું અને વેરહાઉસમાં ૪૩૩૨૬૧-૧૦૦ કિલો વજનની ૧૩,૫૨૨ થેલીઓ હતી.એવું કહેવામાં આવે છે કે ૧૦ કલાકની અંદર આટલા મોટા જથ્થાની ચકાસણી કરવી શક્ય ન હતી અને તેથી ઉપરોક્ત પંચનામામાં વેરહાઉસનું સાચું અને સ્પષ્ટ ચિત્ર હોવાનું કહી શકાય નહીં અને પંચનામા પર આધાર રાખી શકાય નહીં.એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે પંચનામા અનુસાર ૧૦૬૫૪૮-૪૦૦ કિલો વજનની ૩૭૦૧ થેલીઓની ખોટ હતી જેના પર વિશ્વાસ કરી શકાતો નથી.

૬.૨.વાદી દ્વારા એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદીઓએ વિભાગમાંથી બઢતી અથવા પુરસ્કાર મેળવવાના હેતુથી ગેરકાયદેસર રીતે તમાકુ જપ્ત કર્યું છે.એવો પણ આક્ષેપ કરવામાં આવે છે કે ૨૧/૧૦/૧૯૭૯ થી ૨૩/૧૦/૧૯૭૯ સુધીના સમયગાળા દરમિયાન કુદરતી આગ લાગી હતી અને તેને કારણે તમાકુનો મોટો ભાગ બળી ગયો હતો અને બાકીનો તમાકુ બગડી ગયો હતો, કારણ કે આગ ઓલવવા માટે પાણીનો છંટકાવ કરવામાં આવ્યો હતો.એવો પણ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે કે વાદીએ પ્રતિવાદીઓને કેસનો નિકાલ કરવા અને વારંવાર

તેમને તમાકુ સોંપવાની વિનંતી કરી હોવા છતાં, પ્રતિવાદીઓ દ્વારા તેના પર ધ્યાન આપવામાં આવ્યું ન હતું, જેના પરિણામે પ્રતિવાદીઓની નિષ્ક્રિયતાને કારણે વાદીને નુકસાન થયું છે. વાદીના જણાવ્યા અનુસાર, પ્રતિવાદીઓએ ગેરકાયદેસર રીતે માલ જપ્ત કર્યો છે અને તેને લાંબા સમય સુધી અલગ રાખવામાં આવ્યો હોવાથી તેમાં આગ લાગી છે અને તેથી પોતાનો બચાવ કરવા માટે પ્રતિવાદીઓએ તારીખ ૨૮/૦૯/૧૯૭૯ નો ઉદ્દેશ કરીને ૬ મહિના પછી ૨૯/૧૦/૧૯૭૯ પર નોટિસ આપી છે જેમાં દલીલ ખોટી હતી અને ઊભા થયા હતા. વાદીના જણાવ્યા અનુસાર, ત્યારબાદ, વાદીએ પ્રતિવાદીઓને બાકીની તમાકુનો નિકાલ કરવાની મંજૂરી આપવા વિનંતી કરી હતી પરંતુ તેને મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી. એવો પણ આરોપ મૂકવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદીઓએ તેમની સત્તા અને અધિકારનો દુરુપયોગ કર્યો છે અને ગેરકાયદેસર રીતે કામ કર્યું છે અને ખોટો પંચનામા તૈયાર કર્યો છે અને વાદીએ તેમના ધ્યાનમાં લાવ્યા હોવા છતાં, કંઈ કરવામાં આવ્યું નથી અને તેથી તમામ પ્રતિવાદીઓ વાદીને થયેલા નુકસાન અને નુકસાન માટે અલગથી અને સંયુક્ત રીતે જવાબદાર છે.

૬.૩. એવો પણ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે કે પ્રતિવાદીઓએ પ્રામાણિકતાપૂર્વક કામ કર્યું નથી અને તેઓએ કાયદા અનુસાર તેમની ફરજો બજાવી નથી.

૬.૪.ઉપરોક્ત આધારો પર, વાદીએ કારણદર્શક નોટિસ હેઠળ પ્રતિવાદીઓને તેમની સામે કાર્યવાહી કરવાથી રોકવા માટે કાયમી મનાઈ હુકમ માટે દાવો દાખલ કર્યો છે અને ૯૯૪૦૪૯.૩૭ રૂપિયાની નુકસાની માટે પણ દાવો દાખલ કર્યો છે જેમાં ૬૦૬૭૧ રૂપિયાનું વ્યાજ અને પ્રતિવાદીઓ તરફથી ખર્ચ સામેલ છે.

૭. પ્રતિવાદીઓએ અન્ય બાબતોની સાથે દાવાનો વિરોધ કર્યો છે અને દલીલ કરી છે કે દાવાની હકીકતો સાચી નથી અને સ્વીકારવામાં આવી નથી.પ્રતિવાદીઓ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે વેરહાઉસનું પરિસર લાઈસન્સ ધરાવતું પરિસર હતું અને કેન્દ્રીય આબકારી અધિકારીઓ કોઈપણ સમયે આવા પરિસરની મુલાકાત લેવા માટે કાયદેસર રીતે અધિકૃત છે અને લાઈસન્સધારકની અધિકૃત વ્યક્તિઓની હાજરીમાં તેની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને પંચ સાક્ષીઓની હાજરીમાં પંચનામા પણ દોરવામાં આવ્યા હતા.એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે, એવું લાગે છે કે વાદીએ પંચો પર જીત મેળવી છે અને તેથી પંચોએ સોગંદનામા પર જે પણ કહ્યું છે તે પાછળથી વિચાર્યું છે અને તેથી આવા સોગંદનામા બનાવવાનો કોઈ ફાયદો નથી.પ્રતિવાદીઓના જણાવ્યા અનુસાર, તપાસ દરમિયાન જાણવા મળ્યું હતું કે રજિસ્ટર મુજબ બાકીની

રકમ ૧૩૫૨૨ થેલીઓ હતી, જો કે, તપાસ કરતાં જાણવા મળ્યું કે વાસ્તવિક સ્ટોક ૯૮૨૧ થેલીઓનો હતો. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે આવી ચકાસણી માટે ૧૦ કલાકનો સમય પૂરતો હતો. પ્રતિવાદીઓ દ્વારા અનુસરવામાં આવતી પ્રક્રિયા અને તેમના દ્વારા લેવામાં આવેલી કાર્યવાહી સંપૂર્ણપણે કાયદેસર અને માન્ય છે અને તે કાયદા અનુસાર છે. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે વાસ્તવિક ચકાસણી પર ૧૦૬૫૪૮-૪૦૦ કિલો વજનની ૩૭૦૧ થેલીઓની અછત હતી, તે વાદી દ્વારા તેમના નિવેદનમાં અને તેમના પુત્ર મહેન્દ્રભાઈ દ્વારા પણ સ્વીકારવામાં આવી હતી. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે વાદીના રેકૉર્ડ મુજબ સ્ટોક મળી આવ્યો ન હોવાથી, કેન્દ્રીય આબકારી નિયમોના નિયમ ૨૩૦ અનુસાર વાસ્તવિક સ્ટોકની અટકાયત કરવામાં આવી હતી અને તેને સુરક્ષિત કસ્ટડી માટે વાદીને સોંપવામાં આવ્યો હતો અને તેથી જો જમ કરાયેલો માલ વાદીની કસ્ટડીમાં હોય ત્યારે બગડ્યો હોય, નુકસાન થયું હોય તો પ્રતિવાદી જવાબદાર નથી અથવા નુકસાન માટે જવાબદાર નથી.

૭.૧ એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે આગ પછી પંચનામાની તૈયારીના સમયે, એવું જાણવા મળ્યું હતું કે તમાકુની ૪,૯૦૦ થેલીઓ આગથી સંપૂર્ણપણે અપ્રભાવિત રહી હતી. વેરહાઉસમાં સ્ટોક ઘણી નબળી ગુણવત્તાનો હતો જેને દાંડી તરીકે ઓળખવામાં આવે છે જે ૨૦ કિલો દીઠ ૨ રૂપિયામાં

વેચવામાં આવે છે અને આમ વાદી દ્વારા બતાવવામાં આવેલ આંકડો અત્યંત અતિશયોકિતભર્યો છે.

૭.૨ પ્રતિવાદીઓએ એવી પણ દલીલ કરી છે કે તેઓએ તેમની સત્તાવાર ફરજો નિભાવવામાં પ્રામાણિકપણે કામ કર્યું છે અને તેથી દાવો કાયદા અનુસાર જાળવવા યોગ્ય નથી. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે વાદીને સાંભળ્યા પછી કારણદર્શક નોટિસનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો છે અને વાદીએ ત્યારબાદ અપીલ અને પુનરાવર્તન પણ દાખલ કર્યું છે. તેઓએ વાદી દ્વારા દાવો કરાયેલ કહેવાતા નુકસાની માટે સંયુક્ત રીતે અથવા અલગથી તેમની જવાબદારીને નકારી છે.

૭.૩. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે દાવો પોતે કાયદાની કલમ ૪૦ હેઠળ જાળવવા યોગ્ય નથી અને તે સમય પ્રતિબંધિત છે. આ તમામ આધારો પર, પ્રતિવાદીઓએ ખર્ચ સાથે દાવો રદ કરવા અને સી. પી. સી. ની કલમ ૩૫ (એ) હેઠળ વળતરની કિંમત આપવા વિનંતી કરી છે.

૮. પક્ષકારોની દલીલોના આધારે, ટ્રાયલ કોર્ટ એક્ઝિઝિટિવ ૪૭માં મુદ્દાઓ તૈયાર કર્યા છે જે નીચે મુજબ છે:—

“૧. શું વાદી સાબિત કરે છે કે તે ડિફ્ટમાંથી રૂપિયા ૯૩૩૩૭૮.૩૭ વસૂલવા માટે હકદાર છે?

૨. શું વાદી દાવો કર્યા મુજબ વ્યાજ મેળવવા માટે હકદાર છે?

૩. શું વાદી સાબિત કરે છે કે ૨૯/૯/૭૯ ની દાવાની નોટિસ ગેરકાયદેસર છે?

૪. શું વાદી સાબિત કરે છે કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ૨૯/૯/૭૯ પર આપવામાં આવેલી નોટિસ સમય પ્રતિબંધિત છે?

૫. શું દાવો મર્યાદા કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે?

૬. શું દાવો સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટની કલમ ૪૦ મુજબ જાળવવા યોગ્ય નથી?

૭. શું વાદી વિનંતી મુજબ ઘોષણા અને હુકમનો હકદાર છે?

૮. પ્રતિવાદીઓ તરફથી વાદીને શું બાકી છે?

૯. કેવો હુકમ અને હુકમ?વધુ માંગતી નથી.”

૯. રેકૉર્ડ પરથી એવું જણાય છે કે મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાઓ અને બંને પક્ષો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોના આધારે ટ્રાયલ કોર્ટે ઇશ્યૂ નંબર ૧,૩ અને ૪ નો જવાબ હકારાત્મક આપ્યો છે, જ્યારે ઇશ્યૂ નંબર ૨ અને ૭ નો જવાબ આંશિક રીતે હકારાત્મક આપવામાં આવ્યો છે, અને ઇશ્યૂ નંબર ૬ અને ૭ નો જવાબ નકારાત્મક આપવામાં આવ્યો છે અને આખરે દાવાને ૬ ટકા વ્યાજ સાથે ૯૩૩૩૭૮.૩૭ રૂપિયાની નુકસાની માટે આંશિક રીતે મંજૂરી આપવામાં આવી છે અને જાહેરાતની વિનંતીને પણ મંજૂરી આપી છે કે કારણદર્શક નોટિસ સમય પ્રતિબંધિત અને ગેરકાયદેસર છે.

૧૦. રેકૉર્ડ્સ પરથી એવું લાગે છે કે વાદીએ તેના કેસના સમર્થનમાં નીચેના મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા છે:—

મૌખિક પુરાવા:—

ક્ર. નં.	મૌખિક પુરાવાની વિગતો	આંક નં.
૧	સોમાભાઈ રણછોડભાઈ પટેલ	૯૫

૨	મહેન્દ્રભાઈ સોમાભાઈ પટેલ	૧૨૭
૩	અરવિંદભાઈ મણિભાઈ પટેલ	૧૪૭
૪	મહેન્દ્રકુમાર પોપટલાલ ભાવસાર	૧૫૪
૫	રત્નાજી વસરામ મકવાના	૧૫૮
૬	શાંતિલાલ ઉમેદભાઈ પટેલ	૧૫૯
૭	મુલ્જીભાઈ કાચરાભાઈ મંગોરા	૧૬૧

દસ્તાવેજ પુરાવા:-

ક્ર. નં.	દસ્તાવેજ પુરાવાઓની વિગતો	આંક નં.
૧	પ્રતિવાદી નંબર ૪ ને સંબોધવામાં આવેલી ૧૧૦ ૧૭/૦૩/૧૯૮૦ તારીખની અરજીની નકલ	
૨	પ્રતિવાદી નંબર ૪ ને સંબોધવામાં આવેલી ૧૧૧ ૦૬/૦૮/૧૯૮૦ તારીખની અરજીની નકલ	
૩	રિવિઝન અરજીની રસીદની નકલ	૧૧૨
૪	સી. પી. સી. ની કલમ ૮૦ હેઠળની નોટિસની નકલ ૧૧૩ તારીખ ૩૧/૦૩/૧૯૮૦	
૫	મૂળ આરપીએડી રસીદો	૧૧૪, ૧૧૭, ૧૨૧
૬	કેસમાં પ્રતિવાદી નંબર ૪ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૧૨૨	

આદેશની નકલ-મૂળ No.-૫/TOB/૧૯૮૯

DATED ૧૫/૦૪/૧૯૮૦

- ૭ ઓર્ડર નંબર ૨૬/૧૯૮૧ તારીખ ૦૬/૦૧/૧૯૮૧ ૧૨૩ ની બાબતમાં સેન્ટ્રલ ૧૨૩ બોર્ડ ઓફ એક્સાઇઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ, નવી દિલ્હી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશની નકલ
- ૮ એપ્રિલ ૧૯૮૬ ના ઓર્ડર નંબર ૪૯૪-૧૯૮૬ ની ૧૨૪ બાબતમાં કસ્ટમ્સ એક્સાઇઝ એન્ડ ગોલ્ડ (કંટ્રોલ) અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશની નકલ
- ૯ બોરસદ નગર પોલીસ સ્ટેશન દ્વારા દોરવામાં આવેલી ૧૫૫ પંચનામાની નકલ
- ૧૦ વીમા કંપની દ્વારા આપવામાં આવેલી નુકસાનીની ૧૬૦ રકમ અંગે કમલેશકુમાર છોટાલાલ એન્ડ કંપનીના મેનેજર દ્વારા જારી કરાયેલ મૂળ પ્રમાણપત્ર તારીખ ૨૦/૦૪/૧૯૮૮
- ૧૧ ક્રિમિનલ કેસ નંબર ૧૭૬૬/૧૯૮૨ માં નરેન્દ્રકુમાર ૧૭૯ ઈશ્વરભાઈ (પ્રતિવાદી નંબર ૨) ની જુબાનીની પ્રમાણિત નકલ
- ૧૨ ઉપરોક્ત ફોજદારી કેસમાં ચંદ્રમોહન મહેરા (પ્રતિવાદી ૨૪૦

નંબર ૩) ની જુબાનીની પ્રમાણિત નકલ

૧૧. પ્રતિવાદી પક્ષે નીચેના મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા છે:—

મૌખિક પુરાવા

ક્ર. નં.	મૌખિક પુરાવાની વિગતો	આંક નં.
૧	ચંદ્રકાંત હિમ્મતલાલ જરદોસ (પ્રતિવાદી નંબર ૧)	૧૬૮
૨	નરેન્દ્રભાઈ ઈશ્વરલાલ મહેતા (પ્રતિવાદી નંબર ૨)	૧૭૮
૩	ચંદ્રમોહન અમૃતલાલ મહેરા (પ્રતિવાદી નંબર ૩)	૨૦૩

દસ્તાવેજી પુરાવા

ક્ર. નં.	દસ્તાવેજી પુરાવાઓની વિગતો	આંક નં.
૧	ક્રિમિનલ કેસ નંબર ૧૭૬૬/૧૯૮૨ તારીખ ૧૪૦ ૦૯/૦૪/૧૯૭૯ માં વાદીના નિવેદનની સાચી નકલ.	
૨	ઉપરોક્ત ક્રિમિનલ કેસ તારીખ ૨૪/૦૫/૧૯૭૯ માં ૧૪૧ વાદીના નિવેદનની સાચી નકલ.	

- ૩ વાદીના વેરહાઉસમાં તમાકુ અંગે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ૧૪૯ તૈયાર કરાયેલ ૨૧/૦૨/૧૯૭૯ તારીખના પંચનામાની નકલ.
- ૪ ૨૧/૦૨/૧૯૭૯ તારીખના સ્ટોક ઘોષણાના ૧૫૦ નિવેદનની નકલ
- ૫ ઉપરોક્ત પંચનામાના સંબંધમાં તમાકુની થેલીઓના ૧૫૧ અને જથ્થાની સ્થિતિ દર્શાવતી અનુસૂચિ A અને અનુસૂચિ ૧૫૨ B ની નકલો
- ૬ અરવિંદભાઈ મણિભાઈ પટેલનાં નિવેદનની નકલ, જે ૧૫૩ કેન્દ્રીય આબકારી વિભાગના અધીક્ષક પોલીસ નિરીક્ષક, આનંદ સમક્ષ નોંધવામાં આવી હતી, તારીખ ૦૨/૦૩/૧૯૭૯
- ૭ ફોજદારી કેસ નંબર ૧૭૬૬/૧૯૮૨ માં પ્રતિવાદી નંબર ૧૭૫ ૧ ચંદ્રકાંત હિમ્મતલાલ જાડોસની જુબાનીની પ્રમાણિત નકલ
- ૮ મૂળ વેરહાઉસ રજિસ્ટર (ભાગ-૩) જે વાદી દ્વારા વર્ષ ૧૭૯ ૧૯૭૯ના ૨૨/૦૧/૧૯૭૯ ના તેના તમાકુના વ્યવસાય અંગે જાળવવામાં આવ્યું હતું.

૧૨. અપીલકર્તા-પ્રતિવાદી વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી હર્ષિલ શુક્લા અને પ્રતિવાદી મૂળ વાદી વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એમ. એ. પારેખને સાંભળ્યા.જાણીતા વકીલ શ્રી પારેખે પણ લેખિત રજૂઆત કરી છે.ટ્રાયલ કોર્ટના રેકૉર્ડ્સ અને કાર્યવાહી અને બારમાં ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયો સાથે તેનો અભ્યાસ કરવામાં આવે છે.

૧૩. વર્તમાન અપીલના નિર્ધારણ માટે નીચેના મુદ્દાઓ ઉદભવે છે:-

(i) કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, શું ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રતિવાદી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી કારણદર્શક નોટિસ ગેરકાયદેસર છે તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં હકીકતો અને કાયદાની ભૂલ કરી છે?

(ii) કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, શું ટ્રાયલ કોર્ટે કાયદાની કલમ ૪૦ ની જોગવાઈઓ હેઠળ દાવાની જાળવણીના મુદ્દાને નક્કી કરવામાં હકીકતો અને કાયદાની ભૂલ કરી છે?

(iii) કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, શું ટ્રાયલ કોર્ટે એ અવલોકન કરવામાં હકીકતો અને કાયદાની ભૂલ કરી છે કે વાદી વ્યાજ સાથે ૯૩૩૩૭૮.૩૭ રૂપિયાની રકમ વસૂલવાનો હકદાર છે?

(iv) કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, શું ટ્રાયલ કોર્ટે વાદીની તરફેણમાં વિવાદિત હુકમનામું પસાર કરવામાં હકીકતો અને કાયદાની ભૂલ કરી છે?

(v) કયો આદેશ અને હુકમનામું?

૧૪. ઉપરોક્ત મુદ્દાઓ પર મારા તારણો, નીચે આપેલા કારણોસર, નીચે મુજબ છે:—

- (i) હકારાત્મક રીતે.
- (ii) હકારાત્મક રીતે.
- (iii) હકારાત્મક રીતે.
- (iv) હકારાત્મક રીતે.
- (v) અંતિમ હુકમ મુજબ.

૧૫. અપીલકર્તા—પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલ શ્રી શુક્લાએ એ જ તથ્યો રજૂ કર્યા છે જે અપીલના મેમોમાં વર્ણવવામાં આવ્યા છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે કેન્દ્રીય આબકારી અધિકારીઓ દ્વારા વાદીના વેરહાઉસની મુલાકાત લેવામાં આવી હતી અને સ્ટોક ચકાસણી પર જાણવા મળ્યું હતું કે

તમાકુના જથ્થામાં થોડી વિસંગતતા અને અછત હતી.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વિભાગના અધિકારીઓએ યોગ્ય પ્રક્રિયાઓનું પાલન કર્યું છે અને વાદીના પુત્ર અને સંબંધી તેમજ બે સ્વતંત્ર પંચોની હાજરીમાં પંચનામા તૈયાર કર્યા છે.

૧૫.૧.તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી છે કે ત્યારબાદ કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળ વાદીને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી છે કે દરમિયાન, ૨૧/૧૦/૧૯૭૯ થી ૨૩/૧૦/૧૯૭૯ ની વચ્ચે વેરહાઉસમાં કુદરતી આગ લાગી હતી.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વાદીએ પ્રતિવાદીઓ સામે નુકસાનીની વસૂલાત માટે તેમજ કારણદર્શક નોટિસ સામે વર્તમાન દાવો દાખલ કર્યો છે જેમાં આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે કાયદામાં કલ્પના કરવામાં આવી છે તે મર્યાદા સમયગાળાની અંદર કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી નથી. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે બંને પક્ષોના પુરાવા નોંધ્યા પછી, પુરાવાને ખોટો વાંચ્યો છે અને કાયદાની જોગવાઈઓને પણ ખોટી રીતે વાંચી છે અને ખોટી રીતે એવા નિષ્કર્ષ પર આવી છે કે કારણદર્શક નોટિસ સમય પ્રતિબંધિત હતી.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે કારણદર્શક નોટિસ સામે, વાદીએ અધિનિયમ હેઠળ યોગ્ય અધિકારી સમક્ષ અપીલ અને પુનરાવર્તન પહેલેથી જ દાખલ કરી દીધું છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે મુકદ્દમાની

પેન્ડન્સી દરમિયાન પણ વાદી દ્વારા આ તમામ વિભાગીય કાર્યવાહીમાં હાજરી આપવામાં આવી હોવાથી, ઉપરોક્ત કારણદર્શક નોટિસને ગેરકાયદેસર અને સમય પ્રતિબંધિત જાહેર કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી.

૧૫.૨.તેમણે એમ પણ રજૂ કર્યું છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે પુરાવાને ખોટો વાંચ્યો છે અને રેકૉર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવાની યોગ્ય રીતે પ્રશંસા કરી નથી.તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી છે કે પ્રથમ અપીલ બાકી છે, પ્રતિવાદી દ્વારા ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રકમ પહેલેથી જ જમા કરવામાં આવી હતી અને વાદી દ્વારા ચોક્કસ જામીન આપવા પર ૫૦ ટકા રકમ ઉપાડવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી છે કે પ્રતિવાદીઓ સામે જે મુદ્દાનો જવાબ આપવામાં આવ્યો છે તે ધારણા પર આધારિત છે અને ટ્રાયલ કોર્ટે આ મામલે રજૂ કરેલા તમામ પુરાવા વાંચ્યા નથી.તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી છે કે મૌખિક પુરાવા અને દસ્તાવેજી પુરાવાઓની કોઈ વિગતવાર ચર્ચા નથી.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રતિવાદીઓ સામે હુકમનામું પસાર કરવામાં તથ્યો અને કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરી છે જેમણે તેમની સત્તાવાર ફરજો અનુસાર કામ કર્યું છે અને તેમના તરફથી કોઈ બેદરકારી કરવામાં આવી નથી.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વાદીને જે પણ નુકસાન થયું છે તે કુદરતી આગને કારણે થયું છે, જેમ કે વાદીએ તેના દાવામાં જ જણાવ્યું છે.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે કોઈ યોગ્ય પુરાવા વિના,

વાદી દ્વારા ગુફસાનીનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું છે અને તે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આંધળી રીતે સ્વીકારવામાં આવે છે.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટના વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશને રદ કરવામાં આવે અને વાદીનો દાવો રદ કરવામાં આવે.તેમણે (૧૯૯૧) ૨ એસ. સી. સી. ૧૧૯ના ફિસ્સામાં નોંધાયેલા નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે, ખાસ કરીને, પેરા ૪ થી ૮માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:—

“૪. પરંતુ પ્રશ્ન એ છે કે શું કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવી અને પરિણામી ચુકાદાની કાર્યવાહીની શરૂઆતને કાયદાની કલમ ૪૦ની પેટા-કલમ (૨) ના અર્થમાં 'અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી' તરીકે વર્ણવી શકાય?જો ઉપરોક્ત વિભાગીય કાર્યવાહી 'અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી' અભિવ્યક્તિમાં આવે તો તેમાં કોઈ શંકા ન હોઈ શકે કે કાર્યવાહી પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવશે કારણ કે તે નિર્વિવાદપણે કારણ કાર્યવાહીના સંચયના છ મહિના પછી શરૂ કરવામાં આવી હતી.તેથી નિર્ણાયક પ્રશ્ન એ છે કે શું ૩૦ ઓગસ્ટ, ૧૯૭૨ના રોજ કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવી અને તેમાંથી બહાર આવતી અદાલતી કાર્યવાહીમાં વિવાદિત આદેશ પસાર કરવો એ કાયદાની કલમ ૪૦ (૨) ના અર્થમાં 'અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી' ની રચના કરે છે જે તે પેટા-કલમની શરારતમાં આવે છે જે કાર્યવાહીના કારણની પ્રાપ્તિથી છ મહિનાના સમયગાળા પછી શરૂ થાય તો આવી કાર્યવાહી પર

પ્રતિબંધ મૂકે છે.વિદ્વાન એડિશનલ સોલિસિટર જનરલે રજૂઆત કરી હતી કે 'અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી' અભિવ્યક્તિને કાર્યવાહી અભિવ્યક્તિઓ 'દાવો' અને 'કાર્યવાહી' સાથે સામાન્ય રીતે વાંચવી આવશ્યક છે અને જો આમ વાંચવામાં આવે તો તે સ્પષ્ટ બને છે કે વિભાગની કાર્યવાહી 'અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી' ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવી શકતી નથી.આ દલીલ કેટલી માન્ય છે તે પ્રશ્ન છે જેનો જવાબ આપવા માટે આપણને વર્તમાન અપીલમાં કહેવામાં આવે છે.

૫. એજુસ્ટેમ જેનરિસનો નિયમ સામાન્ય રીતે લાગુ કરવામાં આવે છે જ્યાં અમુક ચોક્કસ શબ્દો (જે કેટલાક સામાન્ય લાક્ષણિકતાઓ ધરાવે છે અને જીનસની રચના કરે છે) ને અનુસરતા સામાન્ય શબ્દોનો અવકાશ અને મર્યાદા નક્કી કરવી જરૂરી છે.આ નિયમના અમલીકરણ દ્વારા સામાન્ય શબ્દોનો અવકાશ અને મર્યાદા જે જીનસની રચના કરતા ચોક્કસ ચોક્કસ શબ્દોને અનુસરે છે તે વસ્તુઓ સુધી મર્યાદિત છે જે તેમની પહેલાની વસ્તુઓ સાથે સામાન્ય છે, સિવાય કે સંદર્ભ અન્યથા જરૂરી હોય.સામાન્ય શબ્દો સામાન્ય રીતે તેમના કુદરતી અને મોટા અર્થ ધરાવતા હોવા જોઈએ અને જ્યાં સુધી કાયદાની ભાષા તે અસરનો હેતુ સ્પષ્ટ ન કરે ત્યાં સુધી અગાઉ ગણાયેલી વસ્તુઓ સુધી મર્યાદિત રહેવાની જરૂર નથી.અદાલતોએ એવા કિસ્સાઓમાં સામાન્ય શબ્દોનો અવકાશ

પણ મર્યાદિત કર્યો છે કે જ્યાં મોટો અર્થ વાહિયાત અને અણધાર્યા પરિણામો તરફ દોરી જાય તેવી શક્યતા છે.તેને અલગ રીતે કહીએ તો, સામાન્ય અભિવ્યક્તિને સમાન પ્રકારની બાબતોને સમજવા માટે વાંચવી પડે છે જેનો ઉદ્દેશ જીનસની રચના કરતી અગાઉની ચોક્કસ બાબતો દ્વારા કરવામાં આવે છે, સિવાય કે કાયદાની ભાષા પરથી એવું અનુમાન કરી શકાય કે સામાન્ય શબ્દો આટલા મર્યાદિત હોવાનો ઈશાદો ધરાવતા ન હતા અને જો તેમને તેમનો કુદરતી અર્થ લેવાની મંજૂરી આપવામાં આવે તો કોઈ વાહિયાતતા અથવા અનિરૂપનીય અને અણધાર્યા ગૂંચવણ થવાની સંભાવના નથી.અર્થઘટનનો મુખ્ય નિયમ એ છે કે જ્યાં સુધી કાયદાની ભાષા કોઈ અલગ સંકેત ન આપે અથવા આવા અર્થ વાહિયાત પરિણામો તરફ દોરી જાય તેવી શક્યતા ન હોય ત્યાં સુધી સામાન્ય શબ્દોને તેમનો કુદરતી વ્યાપક અર્થ લેવાની મંજૂરી આપવી.પરંતુ જ્યાં સુધી અગાઉના શબ્દોમાંથી સમજી શકાય તેવી કોઈ જાતિ ન હોય ત્યાં સુધી આ નિયમનો ઉપયોગ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી.ન તો આ નિયમનો કોઈ ઉપયોગ થઈ શકે છે જ્યાં સામાન્ય શબ્દો ચોક્કસ શબ્દોથી આગળ હોય.

૬. તેમાં કોઈ શંકા ન હોઈ શકે કે 'અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી' શબ્દો કાયદા હેઠળ ચુકાદો અને દંડની કાર્યવાહીનો સમાવેશ કરવા માટે પૂરતા વ્યાપક છે. વિદ્વાન એડિશનલ સોલિસિટર જનરલે પણ તેનાથી વિપરીત દલીલ

કરી ન હતી, પરંતુ તેમણે જે કહ્યું તે એ હતું કે આ વ્યાપક અભિવ્યક્તિ ચોક્કસ જાતિના ચોક્કસ શબ્દોથી આગળ છે, એટલે કે, માત્ર અદાલતોમાં લેવામાં આવેલી કાર્યવાહીનો સંદર્ભ સૂચવતા શબ્દો, વ્યાપક શબ્દો વસ્તુઓ સુધી મર્યાદિત હોવા જોઈએ અને અગાઉના શબ્દોથી રંગ લેવા જોઈએ અને તેથી, પ્રશ્નમાં પ્રકારની કાર્યવાહીને બાકાત રાખવા માટે મર્યાદિત અર્થ મેળવવો જોઈએ.તેમાં કોઈ શંકા ન હોઈ શકે કે 'દાવો' અથવા 'કાર્યવાહી' એ તે ન્યાયિક અથવા કાનૂની કાર્યવાહી છે જે કાયદાની અદાલતમાં દાખલ કરવામાં આવે છે અને કોઈ પણ કાર્યકારી સત્તા સમક્ષ નહીં, ભલે તે વૈધાનિક હોય.કલમ ૪૦ (૨) માં 'સ્થાપિત' અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ આ માન્યતાને મજબૂત કરે છે.આ અદાલત દ્વારા રાજુના કેસમાં (ઉપરોક્ત) આ પેટા-કલમનો અર્થ માત્ર સરકારી કર્મચારીઓને જ લાગુ પાડવા માટે મર્યાદિત ન હોવાનું, પરંતુ મૂલ્યાંકનકારો સહિત અન્ય લોકોને લાગુ કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હોવાથી અને 'આ અધિનિયમ હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈપણ કાર્ય માટે અથવા કરવાનો આદેશ' શબ્દો અધિનિયમ અને નિયમ જે આદેશ આપે છે તે કરવા માટે પાલન ન કરવાના કૃત્યો અથવા ભૂલોને સમાવવા માટે પૂરતા વ્યાપક હોવાનું જણાતાં હોવાથી, કલમ ૪૦ (૨) દ્વારા સૂચવવામાં આવેલી મર્યાદા નિઃશંકપણે ચુકાદા અને દંડની કાર્યવાહીને અસર કરશે, સિવાય કે 'અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી' શબ્દને તેના દાયરાને મર્યાદિત કરવા

માટે સામાન્ય રીતે વાંચવામાં આવે. કાયદાની અદાલતમાં શરૂ કરવામાં આવેલી કાનૂની કાર્યવાહી.

૭. રાજુના કેસને અનુસરીને તેના સુધારા પહેલાં કલમ ૪૦ (૨) નો અવકાશ યુનિવર્સલ કેબલ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, [૧૯૭૭] ઈ.એલ.ટી. (૧૯૨) માં મધ્યપ્રદેશ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ વિચારણા માટે આવ્યો હતો, જેમાં નિર્ણય માટે ઉઠાવવામાં આવેલો પ્રશ્ન એ હતો કે શું ફરજની ચુકવણી ટાળવાના દૃષ્ટિકોણથી નિયમ ૧૭૩ C ના ઉલ્લંઘન માટે નિયમ ૧૭૩ Q હેઠળ લેવામાં આવેલી દંડની કાર્યવાહી ઉપરોક્ત પેટા-કલમમાં ઉપયોગમાં લેવાતી 'અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી' અભિવ્યક્તિ હેઠળ આવે છે. ઉચ્ચ અદાલતે સ્વીકાર્યું હતું કે જ્યારે અલગથી વાંચવામાં આવે ત્યારે અભિવ્યક્તિ કાયદા અનુસાર લેવામાં આવેલી કોઈપણ કાર્યવાહીનો સમાવેશ કરવા માટે પૂરતી વ્યાપક હોય છે, પછી ભલે તે કાયદાની અદાલતમાં અથવા કોઈપણ સત્તા અથવા ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ લેવામાં આવે, પરંતુ જ્યારે અગાઉના શબ્દો 'દાવો' અથવા 'કાર્યવાહી' સાથે વાંચવામાં આવે ત્યારે તેને પ્રતિબંધિત અર્થ આપવો આવશ્યક છે. આ રીતે ઉચ્ચ અદાલતે પાનું જે ૧૦૬ પર પોતાને વ્યક્ત કર્યું:

"હવે કલમ ૪૦ (૨) ની ભાષા છે: 'કોઈ દાવો, કાર્યવાહી અથવા અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવશે નહીં.' 'દાવો 'અને' કાર્યવાહી 'જે' અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી 'અભિવ્યક્તિથી આગળ છે તે ફક્ત કાયદાની અદાલતમાં જ લઈ શકાય છે.

૧૮૬૮માં અમર ચંદ્ર વિરુદ્ધ એક્સાઈઝ કલેક્ટર, ત્રિપુરા, એ. આઈ. આર. ૧૯૭૨ એસ. સી. ૧૮૬૩ (સદરલેન્ડ, વોલ્યુમ ૨ પૃષ્ઠો ૩૯૯-૪૦૦) માં સમજાવ્યા મુજબ, એજુસ્ટેમ જેનરિસ નિયમનો વિસ્તાર જણાવ્યા પછી ઉચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે ઉપરોક્ત પેટા-કલમમાં અથવા અધિનિયમમાં અન્યત્ર કોઈ સંકેત નથી કે ઉપરોક્ત સામાન્ય શબ્દો તેમના વ્યાપક અર્થને પ્રાપ્ત કરવા માટે બનાવાયેલ છે અને એજુસ્ટેમ જેનરિસ નિયમની મદદથી મર્યાદિત અર્થમાં અર્થઘટન કરવાના નથી.તેથી, દંડની કાર્યવાહી જેવી વિભાગીય કાર્યવાહીને ઉપરોક્ત પેટા-કલમના કાર્યક્ષેત્રની બહાર મૂકવામાં આવી હતી.આ દ્રષ્ટિકોણ બોમ્બે હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા સી. સી. ઇન્ડસ્ટ્રીઝ એન્ડ અર્સ વિરુદ્ધ એચ. એન. રે અને અન્ય, [૧૯૮૦] ૪૫૩ પર ઇએલટી ૪૪૨ માં મંજૂરી સાથે ટાંકવામાં આવ્યો હતો.તેથી, આ બે કેસો, વિદ્વાન એડિશનલ સોલિસિટર જનરલ દ્વારા અમારી સમક્ષ રજૂ કરાયેલા દ્રષ્ટિકોણને સ્પષ્ટપણે સમર્થન આપે છે.

૮. અમે અપીલકર્તા વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆત પર અમારી સાવચેતીપૂર્વક વિચારણા કરી છે, જે ઉપરોક્ત બે નિર્ણયોમાં વ્યક્ત કરેલા દૃષ્ટિકોણથી મજબૂત બને છે. 'અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી' અભિવ્યક્તિના અવકાશને ધ્યાનમાં લેતા અમે ૧૯૭૩ના અધિનિયમ ૨૨ દ્વારા તેના સુધારા પહેલા કાયદાની કલમ ૪૦ની પેટા-કલમ (૨) ની ભાષા સુધી પોતાને મર્યાદિત કરી દીધા છે અને સુધારેલી જોગવાઈ પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવા માટે સમજવું જોઈએ નહીં. સાવચેતીપૂર્વક વિચારણા કરવા પર અમે ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં વ્યક્ત કરેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે આદરપૂર્વક સંમત છીએ કે 'અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી' વ્યાપક અભિવ્યક્તિને અગાઉના શબ્દો 'દાવો' અને 'કાર્યવાહી' સાથે વાંચવી જોઈએ કારણ કે તે એક જાતિ બનાવે છે. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને આપણે વિદ્વાન એડિશનલ સોલિસિટર જનરલની દલીલને જાળવી રાખવી જોઈએ કે પ્રશ્નમાં દંડ અને ચુકાદાની કાર્યવાહી કાયદાની કલમ ૪૦ (૨) માં કાર્યરત 'અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી' અભિવ્યક્તિમાં આવતી નથી કારણ કે તે ૧૯૭૩ ના અધિનિયમ ૨૨ દ્વારા તેના સુધારા પહેલા હતી અને તેથી, ઉપરોક્ત કાર્યવાહી ઉપરોક્ત પેટા-કલમ દ્વારા સૂચવવામાં આવેલી મર્યાદાને આધિન નહોતી."

૧૬. મૂળ વાદીના વિદ્વાન વકીલ શ્રી પારેખે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ રેકૉર્ડ પરના તથ્યો અને પુરાવાની યોગ્ય રીતે પ્રશંસા કરી છે અને વાદીના દાવાને યોગ્ય રીતે મંજૂરી આપી છે.તેમણે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા નિરીક્ષણોનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા તમામ અવલોકનો રેકૉર્ડ પરના તથ્યો અને પુરાવા સાથે સુસંગત છે.વાદીની તરફેણમાં વિવાદિત ચુકાદો અને હુકમનામું પસાર કરવામાં ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કોઈ ગેરકાયદેસરતા કરવામાં આવી નથી.તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી છે કે હુકમની રકમ હજુ પણ સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ પડેલી છે.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટને વર્તમાન અપીલને નકારી કાઢીને વાદીને તે વિતરિત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવી શકે છે.તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી છે કે દાવો દાખલ કરતા પહેલા, વાદીએ પહેલેથી જ સી. પી. સી. ની કલમ ૮૦ હેઠળ નોટિસ જારી કરી દીધી છે અને હજુ સુધી પ્રતિવાદીઓના વિભાગ તરફથી કોઈ જવાબ મળ્યો નથી અને તેથી વાદીએ દાવો દાખલ કર્યો છે.તેમણે લેખિત રજૂઆતો પણ રજૂ કરી છે જેમાં તેમણે ફરિયાદમાં વર્ણવેલ તથ્યો અને ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓ પર પ્રકાશ પાડ્યો છે.

૧૬.૧.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વાદી સત્તા દ્વારા જારી કરાયેલા લાઈસન્સ સાથે તમાકુનો વ્યવસાય કરી રહ્યો હતો અને દર વર્ષે તેનું

નવીકરણ કરવામાં આવતું હતું.તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી છે કે વાદીના
 વેરહાઉસનો સ્ટોક ડિસેમ્બરથી જાન્યુઆરી ૧૯૭૯ના મહિનામાં ક્યાંક
 હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો અને તે જ રજિસ્ટરમાં નોંધવામાં આવ્યો
 હતો.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે ૨૧/૦૨/૧૯૭૯ પહેલા વાદી-પ્રતિવાદી
 મધ્યપ્રદેશમાં રાયપુર ગયા હતા અને તેમની ગેરહાજરીમાં તેમના પુત્ર
 મહેન્દ્રભાઈ અને નજીકના સંબંધી છગનભાઈ વેરહાઉસની સંભાળ રાખતા
 હતા.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, જોકે તે બંને કાયદાના નિયમ ૩ મુજબ
 વાદી માટે કાર્યવાહી કરવા માટે અધિકૃત વ્યક્તિઓ ન હતા. તેમણે
 રજૂઆત કરી છે કે ૨૧/૦૨/૧૯૭૯ પર, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના
 અધિકારીઓએ સ્ટોકની ચકાસણી માટે વાદીના વેરહાઉસની મુલાકાત
 લીધી હતી.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના અધિકારીઓએ
 આરોપ લગાવ્યો છે કે તેમણે પંચનામા તૈયાર કર્યા છે જે આંકમાં ૧૪૯માં
 છે, પરંતુ તે યોગ્ય રીતે દોરવામાં આવ્યા નથી અને પંચો, એટલે કે
 અરવિંદભાઈ મણિભાઈ પટેલ, જેમણે આંક ૧૪૭માં પોતાની જુબાનીમાં
 સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે તેમની હાજરીમાં કોઈ તપાસ કરવામાં આવી ન
 હતી.શ્રી મહેન્દ્રકુમાર પોપટલાલ ભાવસારે આંક ૧૫૪માં પણ વાદીના
 નિવેદનને સમર્થન આપ્યું છે.તેમણે વાદીના પુત્ર મહેન્દ્રકુમારની
 જુબાનીનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે અને કહ્યું છે કે પંચનામા દોરતી વખતે કોઈ
 પંચ હાજર નહોતા.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, સમગ્ર પંચનામા માત્ર

કાગળનો પંચનામા છે જેના પર ભરોસો કરી શકાતો નથી અને યોગ્ય રીતે ટ્રાયલ કોર્ટ તેને ફગાવી દીધો છે.

૧૬.૨.૧૭૮ના આંકમાં નરેન્દ્રભાઈ ઈશ્વરલાલ મહેતાના પુરાવાનો ઉલ્લેખ કરતી વખતે તેમણે કહ્યું છે કે જો આ સાક્ષીઓના નિવેદનમાં કહેવામાં આવે કે તેમણે થેલીઓનું વજન કરવા માટે ૪ થી ૫ તરાજૂનો ઉપયોગ કર્યો છે, તો પણ ૧૩૫૨૨ થેલીઓની ચકાસણી ૯ કલાકથી ઓછા સમયમાં પૂર્ણ કરવી શક્ય નહીં બને.તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી છે કે વાદીનું તમાકુ ૨૧/૦૨/૧૯૭૯ પર જમ કરવામાં આવ્યું હતું, જેના પર વાદીએ વારંવાર તેને છોડવાની વિનંતી કરી છે, પરંતુ પ્રતિવાદી પક્ષે તેના પર ધ્યાન આપ્યું નથી.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ની કલમ ૧૧૦ (૨) મુજબ, જો જમ થયાના છ મહિનાની અંદર કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં ન આવે તો જમ કરાયેલ માલ માલિકને પરત કરવાની જરૂર છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, વર્તમાન કેસમાં છ મહિના પસાર થયા પછી પ્રતિવાદીએ ૨૯/૦૯/૧૯૭૯ તારીખની સમય પ્રતિબંધિત નોટિસ જારી કરી છે જે સ્પષ્ટ રીતે ગેરકાયદેસર છે.

૧૬.૩.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વેરહાઉસમાં ૨૧/૧૦/૧૯૭૯ થી ૨૩/૧૦/૧૯૭૯ સુધી આગ લાગી હતી જેમાં તમાકુની ઘણી થેલીઓ

નાશ પામી હતી અને વરસાદના પાણીને કારણે તમાકુ બગડી ગયું હતું.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે જ્યારે વાદીએ બાકીની થેલીઓ વેચવાની પરવાનગી માટે પ્રતિવાદી અધિકારીનો સંપર્ક કર્યો, ત્યારે તેમણે તેનો જવાબ આપ્યો નહીં અને તેની અવગણના કરી અને પ્રતિવાદીના અધિકારીઓની આવી નિષ્ક્રિયતાને કારણે વાદીને ભારે નુકસાન થયું છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, કાયદા અને નિયમોની જોગવાઈઓ હેઠળ પણ પ્રતિવાદીઓ તમાકુ છોડવા માટે કાયદેસર રીતે બંધાયેલા હતા.

૧૬.૪.નુકસાનના મુદ્દા પર જ્યારે મૂળ વાદી શ્રી પારેખના વિદ્વાન વકીલને યોગ્ય પ્રશ્ન પૂછવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે તેમણે વાદીને આપવામાં આવેલા નુકસાન અંગે ટ્રાયલ કોર્ટના અવલોકનો વારંવાર વાંચ્યા છે.આ સંબંધમાં તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી છે કે વાદીએ ૧૦૯માં આંકમાં દસ્તાવેજ ચાદી સાથે ચકાસણી દરમિયાન અધિકારીઓ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા નિવેદનની નકલો રેકૉર્ડ પર મૂકી છે.જ્યારે તેમનું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું કે તે દસ્તાવેજો પુરાવામાં પ્રદર્શિત કરવામાં આવ્યા નથી ત્યારે તેમણે વારંવાર કહ્યું છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ માલના મૂલ્ય અંગે વાદીના નિવેદનને સ્વીકાર્યું છે.તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટના નિરીક્ષણ મુજબ પ્રતિવાદી પક્ષે વાદી દ્વારા કરવામાં આવેલી ગણતરીઓ પર વાંધો ઉઠાવ્યો નથી અને પ્રતિવાદીએ માલના મૂલ્યાંકનના સંદર્ભમાં

કોઈ વિરોધાભાસી પુરાવા પણ રજૂ કર્યા નથી.વિદ્વાન વકીલ શ્રી પારેખે પણ રજૂઆત કરી છે કે ફોજદારી સુનાવણીમાં આ હકીકતને રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવી હતી અને ટ્રાયલ કોર્ટના ન્યાયાધીશે તેમના ચુકાદામાં આ તથ્યોને ધ્યાનમાં લીધા છે, જે ન્યાયી અને કાયદેસર છે.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે માલના મૂલ્યાંકન અંગે ટ્રાયલ કોર્ટના ન્યાયાધીશના અવલોકનો તેમની દલીલનો આધાર છે અને તેમણે નુકસાનની રકમ માટે આ નિરીક્ષણ પર ભારે આધાર રાખ્યો છે.

૧૬.૫.વિદ્વાન વકીલ શ્રી પારેખે પણ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે બંને પક્ષો દ્વારા રજૂ કરાયેલા સમગ્ર તથ્યો અને પુરાવાઓની યોગ્ય રીતે પ્રશંસા કરી છે અને વાદીની તરફેણમાં વિવાદિત ચુકાદો અને હુકમનામું યોગ્ય રીતે પસાર કર્યું છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલો ચુકાદો અને હુકમ યોગ્ય છે અને હાલની અપીલ ગુણદોષથી મુક્ત છે અને તેને ખર્ચ સાથે બરતરફ કરી શકાય છે.તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી છે કે આ અપીલની પેન્ડન્સી દરમિયાન જમા કરાયેલી રકમ, વાદીની તરફેણમાં તાત્કાલિક મુક્ત કરવાનો આદેશ આપી શકાય છે.તેમણે તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે:—

- (i) ભારત સંઘ (યુ.ઓ.આઈ.) અને અન્ય ૨ વિરુદ્ધ ૧૯૮૪માં નોંધાયેલા એ. વાય. ચેમાનીના કિસ્સામાં (૧૮) ઈ.એલ.ટી. ૭૨૦ કેરળ
- (૨) ૧૯૮૩ (૧૨) ઈ.એલ.ટી. ૭૬૦ દિલ્હીમાં નોંધાયેલા જે. આર. સહગલ વિરુદ્ધ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના કલેક્ટરના કિસ્સામાં
- (૩) ભારત સંઘ વિરુદ્ધ નરસિમ્હાલુના કિસ્સામાં (૧૯૬૯) ૨ એસ. સી. સી. ૬૫૮ માં અહેવાલ આપ્યો હતો.
- (૪) શાંતિ લાલ મહેતા વિરુદ્ધ ભારત સરકાર અને અન્યોના કિસ્સામાં આઈ. એલ. આર. ૧૯૮૩ દિલ્હી ૩૭૪ માં અહેવાલ આપ્યો હતો.

૧૭. પ્રત્યુત્તરમાં, અપીલકર્તા વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી હર્ષિલ શુક્લાએ રજૂઆત કરી છે કે સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝના અધિકારીઓનો કોઈ દુર્ભાવનાપૂર્ણ ઇરાદો નહોતો.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે જે પણ ભુક્ષાન થયું છે તે વેરહાઉસમાં લાગેલી કુદરતી આગને કારણે થયું છે, જેના માટે પ્રતિવાદીઓને જવાબદાર ઠેરવી શકાય નહીં.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે અને ટ્રાયલ કોર્ટનો વિવાદિત ચુકાદો અને હુકમનામું રદ કરવામાં આવે અને વાદીનો દાવો ખર્ચ સાથે બરતરફ કરવામાં આવે.

૧૮. પોઈન્ટ નં. (i)

વાદીએ આ કાયદા હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલી કારણદર્શક નોટિસને આ આધાર પર પડકારી છે કે તે ૬ મહિના વીતી ગયા પછી બહાર પાડવામાં આવી હતી અને તે સમય પ્રતિબંધિત છે. છ મહિનાની મર્યાદાના આ મુદ્દાને નક્કી કરવા માટે, તેણે તેના સુધારા પહેલા કાયદાની કલમ ૪૦ નો સંદર્ભ લેવાની જરૂર છે, જે નીચે મુજબ છે:—

“૪૦. અધિનિયમ હેઠળ લેવામાં આવેલી કાર્યવાહીનું રક્ષણ.

(૧) કેન્દ્ર સરકાર અથવા કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકારના કોઈપણ અધિકારી સામે આ અધિનિયમ અથવા તેના હેઠળ બનાવેલા કોઈપણ નિયમના અનુસરણમાં સદ્ભાવનાથી કરવામાં આવેલી અથવા કરવાનો ઈરાદો ધરાવતી કોઈપણ બાબત માટે કોઈ દાવો, કાર્યવાહી અથવા અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી કરવામાં આવશે નહીં.

(૨) કેન્દ્ર સરકાર અથવા કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર સામે આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ બનાવેલા કોઈ નિયમના અનુસરણમાં કરવામાં આવેલી અથવા કરવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવતી કોઈ પણ બાબત માટે દાવો સિવાયની કોઈ કાર્યવાહી કેન્દ્ર સરકાર અથવા

આવા અધિકારીને ઇચ્છિત કાર્યવાહી અને તેના કારણની લેખિતમાં એક મહિનાની અગાઉની નોટિસ આપ્યા વિના અથવા આવા કારણની પ્રાપ્તિથી ત્રણ મહિનાની મુદત પૂરી થયા પછી શરૂ કરવામાં આવશે નહીં.”

૧૮.૧.આ સંબંધમાં, પ્રતિવાદી-અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે ૧૯૯૧ના એસ.

સી. સી. (૨) ૧૧૯માં નોંધાયેલા સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, ગુંદરના સહાયક કલેક્ટર વિરુદ્ધ રામદેવ ટોબેકો કંપનીના કેસમાં નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે, જેમાં કલમ ૪૦ (૨) હેઠળ તેના સુધારા પહેલા "અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી" શબ્દના સંદર્ભમાં એક મુદ્દો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. કાયદાની કલમ ૪૦ (૨) ની બિન-સુધારેલી જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરતી વખતે, સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે કલમ ૪૦ (૨) હેઠળની "અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી", જે ૧૯૭૩માં તેના સુધારા પહેલા હતી, તે અધિનિયમ હેઠળ દંડની કાર્યવાહીના ચુકાદાને સમાવવા માટે પૂરતી વ્યાપક છે, પરંતુ વ્યાપક અભિવ્યક્તિને "ઈજરદેમ જેનરિસ" તરીકે વાંચવામાં આવે છે કે કાર્યવાહી "દાવો" અને "કાર્યવાહી" હતી કારણ કે તેમાં વંશની રચના કરવામાં આવી છે. તેમાં આગળ એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે "દાવો" અથવા "કાર્યવાહી" જે તે ન્યાયિક અથવા કાનૂની કાર્યવાહી છે જેને કાયદાની અદાલતમાં મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને કોઈપણ અમલ અધિકારી સમક્ષ નહીં, ભલે તે વૈધાનિક હોય. કાયદાની કલમ ૪૦ (૨)

હેઠળ "સંસ્થા" અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ આ માન્યતાને મજબૂત કરે છે.વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે જોગવાઈઓના આવા નિર્માણને ધ્યાનમાં રાખીને, સત્તાધિકારી દ્વારા ચુકાદાની કાર્યવાહી માટેનો દંડ તે સમયની કલમ ૪૦ (૨) માં સૂચિત "અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી" અભિવ્યક્તિમાં નહીં આવે અને તેથી, ઉપરોક્ત કાર્યવાહી તેમાં નિર્ધારિત મર્યાદાઓને આધિન ન હતી.

૧૮.૨.વર્તમાન કેસમાં, એ હકીકત સ્વીકારવામાં આવે છે કે છ મહિના પછી વાદીને નોટિસ જારી કરવામાં આવી છે.તે તથ્યો પણ સ્વીકારવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત નોટિસની વિરુદ્ધમાં, વાદીએ અપીલ દ્વારા અને ત્યારબાદ પણ પુનરાવર્તન દ્વારા સત્તામંડળનો સંપર્ક કર્યો હતો, જેમાં ઉપરોક્ત નોટિસને પડકારવામાં આવી હતી.આમ, વૈકલ્પિક યોગ્ય ઉપાય વાદી દ્વારા પહેલેથી જ સમાપ્ત થઈ ગયો છે, અલબત્ત દાવાની પેન્ડન્સી દરમિયાન.આમ, વાદીને જારી કરવામાં આવેલી કારણદર્શક નોટિસના સંદર્ભમાં ઘોષણા કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નહોતો.જો કે, ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે અને કહ્યું છે તેમ, દંડની માંગ માટે વિભાગીય કાર્યવાહીમાં કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવી એ મર્યાદાના સમયગાળાની બહાર હોવાનું મानी શકાય નહીં.એ સાચું છે કે, આ કેસમાં સત્તામંડળે વાદી સામે વસૂલાત અથવા દંડની કોઈ કાનૂની કાર્યવાહી શરૂ

કરી નથી.પ્રતિવાદી સત્તાધિકારી દ્વારા અપનાવવામાં આવેલો માર્ગ કાયદા હેઠળ દંડ માંગવાની અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યવાહીના ક્ષેત્રમાં છે. તેથી, તપાસની તારીખ એટલે કે ૨૧/૦૨/૧૯૭૯ થી છ મહિના પછી નોટિસ જારી કરવામાં આવી હોવા છતાં, નોટિસને ગેરકાયદેસર ગણી શકાય નહીં અને તેની વિરુદ્ધ વાદીની તરફેણમાં કોઈ ઘોષણા અથવા મનાઈ હુકમ આપી શકાય નહીં.

૧૮.૩.એ નોંધવું યોગ્ય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે નોટિસના મુદ્દાની સુનાવણી કરતી વખતે, પેરા ૨૨માં અવલોકન કર્યું છે કે ઉપરોક્ત નોટિસ સામેના દાવાની પેન્ડન્સી દરમિયાન, વિભાગીય કાર્યવાહી ચાલી રહી હતી અને તેથી પ્રતિવાદી સામે કોઈ કાયમી મનાઈ હુકમ આપવાનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી અને તેમ છતાં તેણે નોટિસને ગેરકાયદેસર અને સમય પ્રતિબંધિત જાહેર કરી છે.ટ્રાયલ કોર્ટે કાયદાની કલમ ૪૦ (૨) ની જોગવાઈને ધ્યાનમાં લીધી નથી જે સ્પષ્ટપણે વિભાગીય કાર્યવાહીને લાગુ પડતી નથી અને માત્ર દાવો અથવા કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે લાગુ પડે છે.તેથી, ઉપરોક્ત તથ્યો અને કાનૂની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, તે સ્પષ્ટ રીતે જોવા મળે છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે કારણદર્શક નોટિસને ગેરકાયદેસર અને સમય પ્રતિબંધિત જાહેર કરવામાં ભૂલ કરી છે.

તેથી, કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, મેં તે મુજબ મુદ્દો નંબર ૧ નક્કી કર્યો છે.

૧૯. પોઈન્ટ નંબર (ii):-

મૂળ વાદીના વિદ્વાન વકીલે યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા (યુઓઆઈ) અને અન્ય ૨ (સુપ્રા) ના કેસમાં નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે. કાર્ટાટક હાઈકોર્ટ બીજી અપીલ પર સુનાવણી કરી રહી હતી, જેમાં દાવો એ હકીકતો પર આધારિત હતો કે તમાકુનો માલ વિભાગના અધિકારીઓ દ્વારા ગેરકાયદેસર રીતે જપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો અને તેને જપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ વાદીને વળતર દંડની ચુકવણી પર જપ્ત કરાયેલ તમાકુને પરત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. જમીના આદેશને વાદી દ્વારા હાઈકોર્ટ સમક્ષ અરજીને પ્રાધાન્ય આપીને પડકારવામાં આવ્યો હતો જેમાં કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન કરવાના આધારે જમીનો આદેશ રદ કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ આબકારી વિભાગે વાદીને તમાકુ છોડવાનો આદેશ આપ્યો હતો અને આદેશની તારીખથી દસ દિવસની અંદર તેની ડિલિવરી લેવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. વાદીએ આ આધાર પર માલની ડિલિવરી લીધી ન હતી કે જપ્ત કરાયેલ માલ ઉપયોગ

માટે અયોગ્ય હતો અને તે વેચાણ માટે અયોગ્ય બની ગયો હતો.તે વિભાગનો કેસ હતો કે માલની હરાજી કરવામાં આવી હતી પરંતુ કોઈ ખરીદદાર ન હતો અને તેથી તે નાશ પામ્યો.તે આધારે, તેમાં વાદીએ વ્યાજ સાથે નુકસાની માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો.

૨૦. કાયદાની કલમ ૪૦ની પેટા-કલમ ૧માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને જાળવણીક્ષમતાના આધારે વિભાગ દ્વારા તેનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કાયદાની કલમ ૪૦ની પેટા-કલમ ૨ હેઠળ મર્યાદા દ્વારા દાવો પ્રતિબંધિત છે. ટ્રાયલ કોર્ટે બંને અરજીઓને નકારી કાઢી હતી અને દાવાનો ચુકાદો આપ્યો હતો.અપીલમાં જિલ્લા અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટના નિર્ણયને પણ સમર્થન આપ્યું છે.તે આદેશ સામે, બીજી અપીલ હાઈકોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવી હતી.કેરળ ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટ અને અપીલીય અદાલતના આદેશની પુષ્ટિ કરી છે અને અવલોકન કર્યું છે કે કાયદાની કલમ ૪૦ની પેટા-કલમ ૧માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ કાયદાની જોગવાઈઓનું ઉદ્ધંધન કરીને અથવા અધિકારી અથવા સંબંધિત અધિકારીના અધિકારક્ષેત્રની બહાર કરવામાં આવેલા કાર્યને રક્ષણ આપતી નથી.એવું પણ જોવા મળ્યું હતું કે આ ત્રાસદાયક કૃત્ય માટે નુકસાનીનો કેસ હતો.આ દાવો માત્ર

પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ગેરકાયદેસર રીતે જમ કરવામાં આવેલા અને જાળવી રાખવામાં આવેલા માલના મૂલ્ય માટે હતો.

૨૧. વિદ્વાન વકીલે જે. આર. સહગલ વી (સુપ્રા) ના કેસમાં દિલ્લી હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમાં તે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૦નું પાલન ન કરવાનો કેસ હતો અને તે આધારે એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે કાયદાની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવામાં આવ્યું હોવાથી, વિભાગ સામે કાર્યવાહીને અધિકારક્ષેત્ર વિના ન કહી શકાય.વાદીના વિદ્વાન વકીલે યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વી (સુપ્રા) ના કેસમાં પણ નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે, જેમાં પ્રશ્ન સી કસ્ટમ્સ એક્ટ સાથે સંબંધિત હતો, કારણ કે માલ પર કોઈપણ આયાત ડ્યુટીની ચુકવણીની કોઈ જવાબદારી નહોતી.તે આધારે એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે સિવિલ કોર્ટનો અધિકારક્ષેત્ર પ્રતિબંધિત નથી.એવું પણ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે સિવિલ કોર્ટને એવા કેસોની તપાસ કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર છે જેમાં કસ્ટમ્સ ઓથોરિટીએ કાયદાની જોગવાઈઓનું પાલન કર્યું નથી અથવા કસ્ટમ્સના અધિકારીઓએ ન્યાયિક પ્રક્રિયાના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોને અનુરૂપ કામ કર્યું નથી અથવા ઓથોરિટીએ ન્યાયિક પ્રક્રિયાઓના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોનું ઉદ્ધંધન કરીને કામ કર્યું છે અથવા તેણે એવો આદેશ આપ્યો છે જે તેની ક્ષમતામાં નથી અથવા કાયદો જે જવાબદારી લાદે છે તે ગેરબંધારણીય છે,

અથવા જ્યાં આદેશ દુર્ભાવનાપૂર્ણ હોવાનો આરોપ છે, ત્યાં આવા કેસોમાં યોગ્ય રાહત મેળવવા માટે સિવિલ દાવો કરવામાં આવશે.જો કે, કસ્ટમ્સની ફરજ લાદવાની માન્યતાને પડકારતા દાવાને ધ્યાનમાં લેવા માટે સિવિલ કોર્ટનો અધિકારક્ષેત્ર બાકાત છે.

૨૨. વાદીના વિદ્વાન વકીલે પણ શાંતિલાલ મહેતા (સુપ્રા) ના કેસમાં દિલ્હી હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે, આ તે કેસ પણ હતો જેમાં કસ્ટમ્સ ઓથોરિટી દ્વારા અરજદારના પરિસરની તલાશી લેવામાં આવી હતી અને ઘરેણાં અને હીરાની કેટલીક વસ્તુઓ જપ્ત કરવામાં આવી હતી.ત્યારબાદ, જપ્ત કરેલા માલની કેટલીક વસ્તુઓને મુક્ત કરવાનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.વધુમાં, અમુક માલ જપ્ત કરવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો.જપ્ત કરવાના આદેશને પડકારવામાં આવ્યો હતો.હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતા, એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે માલની પુનઃસ્થાપનનો અધિકાર એક નિહિત નાગરિક અધિકાર છે અને છ મહિનાના પ્રારંભિક સમયગાળાની સમાપ્તિ પર માલની પુનઃસ્થાપનનો આ અધિકાર બિનકાર્યક્ષમ રીતે અને સંપૂર્ણપણે અરજદારમાં નિહિત છે અને તેને છીનવી શકાતો નથી.કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૨૩ની જોગવાઈઓ અંગે વિભાગ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા

બચાવમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે, તે કલમ કેસની હકીકતો સાથે લાગુ પડતી નથી.

૨૩. હવે, એ નોંધવું યોગ્ય છે કે ઉપર ઉલ્લેખિત કાયદાની કલમ ૪૦ની પેટા-કલમ ૨માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે કેન્દ્ર સરકાર અથવા કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકારના કોઈ પણ અધિકારી સામે આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ બનાવેલા કોઈ પણ નિયમના અનુસરણમાં કરવામાં આવેલી અથવા કરવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવતી કોઈ પણ બાબત માટે, કેન્દ્ર સરકારને ઈચ્છિત કાર્યવાહી અને તેના કારણની લેખિતમાં એક મહિનાની અગાઉની નોટિસ આપ્યા વિના અથવા આવા કારણની પ્રાપ્તિ થી ત્રણ મહિનાની મુદત પૂરી થયા પછી, દાવો સિવાયની કોઈ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવશે નહીં.આમ, આ જોગવાઈ દાવો સિવાયની કાર્યવાહી સાથે સંબંધિત છે.વધુમાં, આવી કાર્યવાહી દાખલ કરતા પહેલા, અગાઉથી નોટિસ જારી કરવાની જરૂર છે.નુકસાની માટે દાવો દાખલ કરવા અને જ્યાં અગાઉથી નોટિસ જારી કરવામાં આવે ત્યાં કોઈ પ્રતિબંધ નથી.હવે, સ્વીકાર્યું છે કે, વર્તમાન કેસમાં, વાદીએ નુકસાની માટે દાવો દાખલ કરવાની તેની ઇરાદાપૂર્વકની કાર્યવાહી માટે સરકારને અગાઉથી નોટિસ જારી કરી દીધી છે અને વાદીએ નોટિસની સેવા પછી દાવો દાખલ કર્યો છે.દાવો નુકસાની માટે પણ છે.તેથી,

વર્તમાન કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતા, કાયદાની કલમ ૪૦ (૨) હેઠળ પણ દાવો જાળવવા યોગ્ય છે.

તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટે દાવો જાળવવા યોગ્ય હોવાનું માનીને હકીકતો અને કાયદાની કોઈ ભૂલ કરી નથી.તેથી મેં પોઇન્ટ નં. નક્કી કર્યો છે.(૨) તે મુજબ.

પોઇન્ટ નં. (૩ & (iv)

૨૪. આ બંને મુદ્દાઓને લગતા રેકૉર્ડ પરના પુરાવા એકબીજા સાથે જોડાયેલા હોવાથી, તેનું પુનરાવર્તન ટાળવા માટે, બંનેની એકસાથે ચર્ચા કરવામાં આવે છે.

૨૫. હવે વાદીનો આખો કેસ એ હકીકતો પર આધારિત છે કે પ્રતિવાદીઓએ માલ જમ કર્યો છે અને તેને વાદીના વેરહાઉસમાં રાખવામાં આવ્યો હતો અને વારંવાર વિનંતી કરવામાં આવી હોવા છતાં તેને તેને પરત મેળવવાની મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી.વાદીનો એવો પણ કેસ છે કે ઓક્ટોબર ૧૯૭૯માં તેના વેરહાઉસમાં આગ લાગી હતી અને તેના કારણે તમાકુની કેટલીક થેલીઓ બળી ગઈ હતી અને ત્યારબાદ વરસાદના પાણીને કારણે

અન્ય થેલીઓ પણ બગડી ગઈ હતી અને તે હેતુ માટે પ્રતિવાદીઓ તેના ગુકસાન અને વ્યાજ માટે જવાબદાર છે.

૨૬. હવે, મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાના અવલોકન પર, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે વાદી સોમાભાઈએ આંક ૯૫ ખાતેના તેમના મૌખિક પુરાવામાં તેમની ગેરહાજરીમાં અને તેમના અધિકૃત એજન્ટની ગેરહાજરીમાં તમાકુ જપ્ત કરવાની હકીકત વર્ણવી છે. તેમણે એમ પણ જણાવ્યું છે કે માલ જપ્ત કર્યા પછી, ૮ થી ૧૦ દિવસની અંદર માલ આગમાં બળી ગયો હતો. તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે આગમાં ખોવાયેલા માલ વિશે તેમને ખબર પડી ત્યારથી તેઓ તરત જ પાછા આવ્યા અને ત્યારબાદ આબકારી વિભાગના અધિકારીઓ દ્વારા પંચનામા તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા. તેણે એમ પણ કહ્યું છે કે એક તૃતિયાંશ માલ બળી ગયો હતો અને તેણે પ્રતિવાદીઓને બાકીનો માલ તેને સોંપવા માટે નોટિસ જારી કરી છે પરંતુ પ્રતિવાદીઓએ તેનો જવાબ આપ્યો નથી. તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે વર્ષ ૧૯૮૪માં તેમણે માલ હસ્તગત કર્યો હતો અને તે સમયગાળા દરમિયાન આખું તમાકુ બગડી ગયું હતું. તેણે નોટિસની નકલો તેમજ પ્રતિવાદી દ્વારા તેની રસીદ પણ રજૂ કરી છે.

૨૬.૧.તેમની કોસ-એક્ઝામિનેશન દરમિયાન, તેમણે જણાવ્યું છે કે તેમને ૨૧/૦૨/૧૯૭૯ પર તેમના વેરહાઉસની તપાસ અંગે કોઈ માહિતી નહોતી.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, જ્યારે તેઓ તે તારીખ પહેલા રાયપુર (એમપી) ગયા હતા, ત્યારે સ્ટોકમાં ૧૩,૫૦૦ થેલીઓ હતી.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, ૨૧/૦૨/૧૯૭૯ ના ૫ થી ૬ દિવસ પહેલા તેઓ રાયપુર (એમપી) ગયા હતા.વેરહાઉસમાં વાસ્તવિક સ્ટોક રજિસ્ટરમાં ઉદ્દેખિત વિગતો અનુસાર હતો.તેમણે એ વાતને નકારી કાઢી છે કે સ્ટોકમાં ૩૭૦૧ બેગની ખોટ હતી.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે તમાકુની થેલીઓ આબકારી વિભાગના અધિકારીઓ દ્વારા જપ્ત કરવામાં આવી હતી, જોકે, તેમણે એ નિવેદનને નકારી કાઢ્યું છે કે તેને યોગ્ય જાળવણી માટે તેમની કસ્ટડીમાં સોંપવામાં આવી હતી.તેમણે તેમની અજ્ઞાનતા દર્શાવી છે કે શું પંચનામા તેમના પુત્ર મહેન્દ્રભાઈની હાજરીમાં તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા.તેમણે નકારી કાઢ્યું છે કે તેમણે અને તેમના પુત્રએ કેન્દ્રીય આબકારી અધિકારીઓ સમક્ષ નિવેદન આપ્યું છે કે સ્ટોક રજિસ્ટરમાંથી ૩૭૦૧ થેલીઓની ખોટ હતી.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે આગ ફાટી નીકળ્યા પછી તેમને કોઈ માહિતી નથી, કેન્દ્રીય આબકારી અધિકારીએ પંચનામા તૈયાર કર્યા હતા.જો કે, તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે ૪૧૦૦ થેલીઓ સારી સ્થિતિમાં હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું અને તે અસર માટે પંચનામા તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા.તેમણે કહ્યું છે કે આગને કારણે તમાકુની સ્થિતિ

અંગે ઉલ્લેખ છે.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે પંચનામામાં ઉલ્લેખ છે કે આંતરિક કારણોસર આગ લાગી હતી.

૨૬.૨.તેમણે અપીલીય સત્તામંડળ સમક્ષ અપીલની કાર્યવાહી તેમજ પુનરાવર્તનની હકીકતો સ્વીકારી છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, ૨૯/૦૯/૧૯૭૯ તારીખની નોટિસ મળતાં પહેલાં, તેમના વેરહાઉસમાં આગ ફાટી નીકળી હતી.તેમણે કઈ તારીખે અને કયા મહિનામાં આગ ફાટી નીકળી તે યાદ રાખવામાં અસમર્થતા દર્શાવી છે, જો કે, ૨૯/૦૯/૧૯૭૯ ની નોટિસની સેવા પછી આગ ફાટી નીકળી હોવાનો ઇનકાર કર્યો છે.તેમણે એવા સૂચનોને નકારી કાઢ્યા છે કે આવા પંચનામા પછી, માલ તેમને સોંપવામાં આવ્યો હતો.તેમણે એ સૂચનોને નકારી કાઢ્યા છે કે માલ તેમના વેરહાઉસમાં રાખ્યા પછી, તેને યોગ્ય રીતે જાળવવાની તેમની જવાબદારી હતી.

૨૭. વાદીના સાક્ષી મહેન્દ્રભાઈ સોમાભાઈ પટેલ, જે વાદીના પુત્ર છે, તેમણે આંક-૧૨૭માં પોતાની જુબાનીમાં જણાવ્યું છે કે તેમના પિતા ૨૧.૦૨.૧૯૭૯ના રોજ રાયપુર (એમ.પી.) માં હતા તેમણે જણાવ્યું છે કે તે દિવસે કેન્દ્રીય આબકારી વિભાગના અધિકારીઓએ ૫ થી ૬ કલાક માટે વેરહાઉસની તપાસ કરી હતી અને ત્યારબાદ તેઓએ બે પંચાની

સહીઓ મેળવી હતી.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે ભીખાભાઈ પટેલ અને અરવિંદભાઈ પટેલમાંથી એકની સહીઓ મેળવવામાં આવી હતી, જ્યારે તેમની સહી મળી ન હતી.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે ત્યારબાદ તેમને આનંદ કાર્યાલયમાં બોલાવવામાં આવ્યા હતા અને કાગળોમાં તેમની સહી મેળવવામાં આવી હતી, જેમાંથી કેટલાક કાગળો ખાલી હતા અને કેટલાકમાં લખેલા હતા.તેમણે જણાવ્યું છે કે તે જ દિવસે જ્યારે વેરહાઉસની તપાસ કરવામાં આવી ત્યારે રહેણાંક પરિસરમાં પણ તપાસ કરવામાં આવી હતી.તેમણે કહ્યું છે કે આબકારી વિભાગના અધિકારીઓએ તેમને કહ્યું છે કે ૩૭૦૧ થેલીઓની અછત છે પરંતુ તેઓ કોઈ પુરાવા શોધી શક્યા નથી અને બાકીની થેલીઓ તેમણે ફરજની વસૂલાત માટે જપ્ત કરી છે.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે તેમની હાજરીમાં બેગની અછત માટે કોઈ ચકાસણી કરવામાં આવી ન હતી.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે ત્યારબાદ ૮ થી ૯ મહિના પછી આગને કારણે તમાકુ બાળવામાં આવ્યું હતું અને ફાયર બ્રિગેડને બોલાવવામાં આવી હતી અને ત્યાં પાણી છાંટવામાં આવ્યું હતું.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે ત્યારબાદ ૩ થી ૪ દિવસ પછી વધુ આગ લાગી હતી અને ફાયર બ્રિગેડને બોલાવવામાં આવી હતી.તેમણે કહ્યું છે કે પાણીના છંટકાવને કારણે તમાકુને નુકસાન થયું હતું.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે હવાના પરિભ્રમણ માટે કોઈ વેન્ટિલેશન ન હોવાથી આગ ફાટી નીકળી છે.તેમણે જણાવ્યું છે કે

આબકારી વિભાગના અધિકારીઓએ તમાકુનો ઢગલો બનાવ્યો હતો અને તેથી હવામાં પરિભ્રમણ થતું ન હતું.તેમણે જુબાની આપી છે કે પોલીસે આગનો પંચનામા તૈયાર કર્યો છે અને વિવિધ સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા છે.

૨૭.૧.તેમની કોસ-એક્ઝામિનેશન દરમિયાન, તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે તેમની તરફેણમાં તમાકુનું લાઇસન્સ છે અને તેમનું નિવેદન આબકારી વિભાગના સુપ્રિટેન્ડેન્ટ દ્વારા ૨૧/૦૨/૧૯૭૯ પર નોંધવામાં આવ્યું હતું અને તપાસ દરમિયાન તેઓ હાજર હતા.તેમણે એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે આબકારી વિભાગના અધિકારીઓએ તેમને કહ્યું છે કે વેરહાઉસની તપાસ કરવાની છે અને તે સમયે તેમની સાથે છગનભાઈ પણ હતા.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે આબકારી વિભાગના અધિકારીઓ દ્વારા સ્ટોક ચકાસણી કરવામાં આવી રહી હતી અને ભીખાભાઈ અને અરવિંદભાઈ નામના બે પંચો હાજર હતા.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે પંચનામાની કાર્યવાહી બંધ થયા પછી તેમની સહી તેમજ પંચોની સહીઓ મેળવવામાં આવી હતી.તેમણે એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે શેરની તપાસ કર્યા પછી તે તેમના ગોડાઉનમાં રાખવામાં આવ્યા હતા.તેમણે નકારી કાઢ્યું છે કે તમાકુ બાળવા માટે આબકારી વિભાગની કોઈ બેદરકારી નહોતી પરંતુ તે તેમની પોતાની બેદરકારી હતી.

૨૭.૨.આમ તેમના પુરાવા પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે આબકારી વિભાગના અધિકારીઓએ તેમની હાજરીમાં તપાસ હાથ ધરી હતી અને તે સમયે છગનભાઈ તેમજ બે પંચો હાજર હતા.એટલું જ નહીં, તે એ પણ દર્શાવે છે કે સ્ટોકની તપાસ કર્યા પછી તે ગોડાઉનમાં હતો તેમ જ રાખવામાં આવ્યો હતો.તેના પુરાવા પરથી એ પણ બહાર આવે છે કે તેનું નિવેદન આનંદ ખાતેના આબકારી વિભાગના અધીક્ષક દ્વારા નોંધવામાં આવ્યું હતું.

૨૮. એક્ઝિબિટ ૧૪૭ ખાતે પંચ સાક્ષી અરવિંદભાઈ પટેલનાં પુરાવા પર, એવું લાગે છે કે તેમણે પંચનામા પર પોતાની સહી સ્વીકારી છે, પરંતુ તેમણે આબકારી વિભાગના અધિકારીઓ દ્વારા તેમની હાજરીમાં પંચનામાની તૈયારીની હકીકતને નકારી કાઢી છે.

૨૯. આંક ૧૫૪ ખાતે મહેન્દ્રકુમાર પોપટભાઈ ભાવસારના પુરાવાના અવલોકન પર, તે દર્શાવે છે કે તે વાદીના વેરહાઉસમાં આગ ફાટી નીકળવાના સંદર્ભમાં પોલીસ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા પંચનામાનો પંચ સાક્ષી છે.તેના પુરાવા અનુસાર, તે તમાકુનો વ્યવસાય પણ કરે છે અને તેઓ તમાકુની થેલીઓ એવી જગ્યાએ રાખે છે જ્યાં હવા અને પ્રકાશ હોય અને તેઓ સ્ટોક કાર્ડ રાખતા જેમાં થેલીઓની સંખ્યા, વજન તેમજ લોટ

નંબરની વિગતો હોય.તેમણે કહ્યું છે કે જો તમાકુનો યોગ્ય રીતે સંગ્રહ કરવામાં ન આવે અને વેન્ટિલેશન ન હોય તો આગ ફાટી નીકળવાની સંભાવના છે.તેમણે જણાવ્યું છે કે પોલીસ દ્વારા તેમને સોમાભાઈના વેરહાઉસમાં અને કથિત આગ માટે પંચનામાની તૈયારીના સંદર્ભમાં બોલાવવામાં આવ્યા હતા.તેમના પુરાવાઓમાં પંચનામાની નકલ આંક ૧૫૫માં રજૂ કરવામાં આવી છે.કોસ-એક્ઝામિનેશન સહિતના તેના પુરાવા પરથી એવું લાગે છે કે તેણે સ્વીકાર્યું છે કે વેરહાઉસમાં રહેલો માલ વેરહાઉસના માલિકની માલિકીનો છે અને જો કોઈ નુકસાન થાય તો તે તેના માલિકની જવાબદારી છે.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે ગોડાઉનમાં યોગ્ય વેન્ટિલેશન સુવિધા હોવી જોઈએ.તેમણે જણાવ્યું છે કે તેઓ વેરહાઉસમાં ગયા નથી કે તેમણે ઉપરોક્ત વેરહાઉસમાં વેન્ટિલેશન અંગે પૂછપરછ કરી નથી.તેમણે કહ્યું છે કે પંચનામા વાંચ્યા પછી તેમણે સહી કરી છે.આમ તેના પુરાવા પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે વાદીના ગોડાઉનમાં આગ ફાટી નીકળી હતી.આંક ૧૫૫ ખાતે પંચનામામાં હકીકતોના અવલોકન પર તે દર્શાવે છે કે ગરમીને કારણે આકસ્મિક આગ ફાટી નીકળી હતી.

૩૦. સાક્ષી રત્નાજી વસરામ મકવાનાએ આંક-૧૫૮માં આપેલા જુબાનીના અવલોકન પર, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે તે એક મજૂર છે અને તેના નિવેદન

અનુસાર, તે વેરહાઉસમાં ચોરસ રીતે માલની વ્યવસ્થા કરવામાં વ્યસ્ત છે.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે તેઓ બેગ એવી રીતે મૂકી રહ્યા છે કે ચોરસના આકારમાં ૫ x ૪ ની રેખા હોય અને તે બેગની આસપાસ ખુદી જગ્યા રાખવામાં આવી રહી છે.તેમણે કહ્યું છે કે એક ચોરસમાં તેઓ ૫૦૦ થી વધુ થેલીઓની વ્યવસ્થા કરી રહ્યા નથી.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે વાયુ પરિભ્રમણના હેતુથી ચારેય ખૂણાઓ પર ખુદી જમીન રાખવામાં આવી રહી છે.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે તે ખુદી જમીનમાંથી થેલીઓની ગણતરી કરવી સરળ છે.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે ગોડાઉનની દિવાલ પર તમાકુની વિગતો દર્શાવતા બોર્ડ લગાવવામાં આવી રહ્યા છે, જેમાં તમાકુની બ્રાન્ડ, ગામનું નામ, થેલીઓની સંખ્યા, થેલીઓનું વજન વગેરે સામેલ છે. તેમણે કહ્યું છે કે આ બોર્ડમાંથી, આ હકીકતો જાણી શકાય છે.તેમણે જણાવ્યું છે કે નજીકમાં ૨૫ થી વધુ ગોડાઉન છે અને આબકારી નિરીક્ષકો તેમની મુલાકાત લઈ રહ્યા છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, આગની ઘટનાની તારીખે તેમણે વાદીના ગોડાઉનમાંથી ધુમાડો આવતો જોયો હતો અને જનકભાઈને જણાવ્યું હતું.તેમણે જણાવ્યું છે કે જનકભાઈએ તેમના ભાઈને જણાવ્યું હતું અને ત્યારબાદ ફાયર બ્રિગેડની ચારથી પાંચ ગાડીઓ ત્યાં આવી હતી અને તેઓએ પાણીનો છંટકાવ કર્યો હતો અને ચારથી પાંચ કલાક પછી આગ બુઝાઈ ગઈ હતી.તેમણે કહ્યું છે કે જ્યારે તેમણે વેરહાઉસમાં સામગ્રીનો ઢગલો જોયો અને ચોરસ રીતે

થેલીઓની કોઈ વ્યવસ્થા નહોતી.તેમણે કહ્યું છે કે પાણીના છંટકાવને કારણે તમાકુ ખરાબ થઈ શકે છે.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે, આંતરિક દબાણને કારણે પ્રકાશ અને હવાની ગેરહાજરીમાં તમાકુમાં કુદરતી આગ ફાટી નીકળી હતી.તેમની કોસ-એક્ઝામિનેશનમાં તેમણે જણાવ્યું છે કે જ્યારે આગ ફાટી નીકળી ત્યારે તે સમયે તેઓ જ્ઞાન ચણ ટોબેકો કંપનીમાં સેવા આપતા હતા.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે જ્યારે આગ લાગી ત્યારે જનકભાઈ અને તેમનો ચોકીદાર ત્યાં હતા, જો કે, તેમણે સ્પેચલાએ કહ્યું છે કે બંને સૂઈ રહ્યા હતા.તેમણે કહ્યું છે કે જ્યારે પણ આબકારી વિભાગના અધિકારીઓ દ્વારા તપાસ કરવામા આવે છે, ત્યારે તેઓ નમૂનાનું પરીક્ષણ કરીને તેનું વજન કરે છે અને ત્યારબાદ તેઓ તપાસ કરતા પહેલાંની જેમ બેગની વ્યવસ્થા કરશે.તેણે સ્વીકાર્યું છે કે તેણે માત્ર ધુમાડો જોયો છે અને તેને ખબર નથી કે આગ કેમ લાગી હતી.

૩૧. આંક-૧૫૯ ખાતે શાંતિલાલ ઉમેદભાઈ પટેલ નામના વ્યક્તિના પુરાવાના અવલોકન પર, એવું લાગે છે કે તેઓ તમાકુના વ્યવસાયમાં પણ કામ કરતા હતા અને અગાઉ તેમના વેરહાઉસમાં આગ ફાટી નીકળી હતી અને તેમને વીમા કંપની પાસેથી નુકસાન થયું હતું.તેમણે તમાકુના વેપારીઓ દ્વારા વેરહાઉસમાં રાખવામાં આવેલા રજિસ્ટરમાં ઉદ્દેખિત સામગ્રીની નોંધણી અને રજિસ્ટર તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયા અને વેરહાઉસમાં બેગ કેવી

રીતે રાખવામાં આવી રહી છે તેનો ઉલ્લેખ કર્યો છે.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે થેલીઓ એવી રીતે રાખવામાં આવી રહી છે કે તમામ ખૂણાઓમાંથી પૂરતી જગ્યા ઉપલબ્ધ હોય જેથી કુદરતી આગ ફાટી ન જાય.તેમણે કહ્યું છે કે જો આવી કોઈ જગ્યા ખુદી રાખવામાં નહીં આવે તો કુદરતી આગ લાગવાની સંભાવના છે.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે કેટલીકવાર તમાકુમાં ભેજ હોય તો આગ પણ આપમેળે ફાટી જાય છે.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે જો બેગની ઊંચાઈ ખૂબ વધારે હોય અને તે કિસ્સામાં પણ હવાના પરિભ્રમણ માટે જગ્યા ન હોય, તો વજનને કારણે આગ ફાટી જવાની સંભાવના છે.

૩૧.૧.૧૯૮૭માં તેમના વેરહાઉસમાં લાગેલી આગ અંગે તેમણે જણાવ્યું હતું કે તેમાં ભેજ ધરાવતી કેટલીક વસ્તુઓ હતી અને બેગની ઊંચાઈ હતી, તેથી આગ ફાટી નીકળી હતી અને તેમને વીમા કંપની તરફથી વળતર મળ્યું છે.વધુમાં તેમણે એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે તેમના વેરહાઉસમાં જે પણ માલ આવે છે, તેને ચોરસ આકારમાં રાખવામાં આવે છે અને એક અઠવાડિયાની અંદર તેઓએ આબકારી વિભાગના અધિકારીને જાણ કરવી પડે છે અને આબકારી વિભાગના અધિકારીઓ તેની તપાસ કરી શકે છે.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે તપાસ કરતી વખતે ઇન્સ્પેક્ટર તેમાંથી ૨ થી

૫ થેલીઓ બહાર કાઢતો હતો અને ત્યારબાદ તેને જેવી છે તેવી જ રાખવામાં આવી રહી છે.

૩૨. સાક્ષી મુલજીભાઈ કાયરાભાઈ મંગોરાએ આંક ૧૬૧માં જણાવ્યું છે કે સંબંધિત સમયે તેઓ વાદી સોમાભાઈ સાથે મજૂર તરીકે કામ કરતા હતા અને તેઓ ૧૦ તેમજ ૨૦ થેલીઓનો ઢગલો રાખતા હતા અને તે ઢગલાની ઊંચાઈ ૧૦ ફૂટ હશે.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે થેલીઓના ઢગલા પર તેઓ કાગળો જોડતા હતા અને તેઓ થેલીઓને એવી રીતે રાખતા હતા કે હવાના પરિભ્રમણ માટે યોગ્ય જગ્યા હોય.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વાદીના વેરહાઉસમાં ચાર કામદારો હતા અને સામાન્ય રીતે તેઓ ૧૦ થી ૧૨ થેલીઓ રાખતા હતા.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે શરૂઆતમાં વાદીના વેરહાઉસમાં ચેકિંગ કરવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારબાદ સોમાભાઈ રાયપુર (એમપી) માટે રવાના થયા હતા.તેમણે કહ્યું છે કે જ્યારે વાદી ૫ થી ૬ દિવસ માટે શહેરની બહાર ગયો ત્યારે આબકારી વિભાગના પાંચથી છ અધિકારીઓ ત્યાં આવ્યા અને તેમણે તેને ગોડાઉન ખોલવાનો નિર્દેશ આપ્યો અને તેથી તેણે મહેન્દ્રભાઈને કહ્યું.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, મહેન્દ્રભાઈએ ચાવીઓ આપી અને આબકારી વિભાગના અધિકારીઓએ તેમને મજૂરો લાવવાનું કહ્યું અને તેથી તેઓ મજૂરોને લાવવા ગયા.તેમણે કહ્યું છે કે ૧૧ વાગ્યે તેઓ ૬ થી ૮ મજૂરોને લાવ્યા હતા અને આબકારી

અધિકારીઓએ તેમને જુદા જુદા ઢગલાઓમાંથી થેલીઓ લાવવાનું કહ્યું હતું અને તેમણે તે જ મજૂરો પાસેથી મેળવ્યું હતું અને ત્યારબાદ અધિકારીઓએ તેનું વજન કર્યું હતું.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, લગભગ ૪૦૦ થી ૫૦૦ થેલીઓનું વજન કરવામાં આવ્યું હતું.તેમણે જણાવ્યું છે કે ઢગલામાંથી થેલીઓ બહાર કાઢતી વખતે અન્ય થેલીઓને સ્પર્શ કરવામાં આવી ન હતી અને ત્યારબાદ થેલીઓનું વજન ત્યાં રાખવામાં આવ્યું હતું અને તેમના જણાવ્યા અનુસાર, તેમને યોગ્ય રીતે ગોઠવવામાં આવી ન હતી.પૂછપરછ દરમિયાન તેમણે જણાવ્યું હતું કે જ્યારે આબકારી વિભાગના અધિકારીઓ આવ્યા ત્યારે તેઓ એકલા હતા અને ત્યારબાદ મહેન્દ્રભાઈ અને છગનભાઈને બોલાવવામાં આવ્યા હતા.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે અધિકારીઓએ થેલીઓની તપાસ કરી છે અને તેનું વજન કર્યું છે અને તેઓ તેની નોંધો બનાવી રહ્યા હતા.તેમણે જણાવ્યું છે કે તમામ લોટમાંથી બેગની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને તેનું વજન કરવામાં આવ્યું હતું.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે આબકારી વિભાગના અધિકારીઓએ તેમને બેગની વ્યવસ્થા કરવા કહ્યું હતું કારણ કે તે તપાસ કરતા પહેલા ત્યાં હતી, પરંતુ તેમની અને મજૂરો પાસે સમય ન હોવાથી તેઓએ વ્યવસ્થા કરી નથી.

૩૨.૧.આમ, તેમના પુરાવા પરથી એ સાબિત થાય છે કે આ સાક્ષીઓ સાથે મહેન્દ્રભાઈ અને છગનભાઈની હાજરીમાં વેરહાઉસ અને બેગની તપાસ અને તેમાં ૬ થી ૮ મજૂરો રોકાયેલા હોવાની હકીકત સાબિત થાય છે.તેમના પુરાવા પરથી એવું પણ જણાય છે કે તમામ લોટમાંથી થેલીઓ તપાસવામાં આવી હતી અને વજન કરવામાં આવ્યું હતું અને વિભાગના અધિકારીઓએ થેલીઓને તે જ રીતે ગોઠવવાની સૂચના આપી છે જે રીતે તે તપાસ પહેલા હતી, પરંતુ તે રીતે ગોઠવવામાં આવી ન હતી.

૩૩. આંક ૧૬૮માં પ્રતિવાદી નંબર ૧ ચંદ્રકાંત હિમ્મતલાલ જરદોસના મૌખિક પુરાવાના અવલોકન પર, એવું લાગે છે કે તેણે મહેન્દ્રભાઈ અને છગનભાઈ, બે પંચો અને વિભાગના અન્ય અધિકારીઓની હાજરીમાં વાદીના વેરહાઉસની તપાસની હકીકત વર્ણવી છે.તેમણે સ્ટોક રજિસ્ટરમાં દર્શાવ્યા મુજબ કુલ ૧૩૫૨૨ થેલીઓમાંથી ૩૭૦૧ થેલીઓની અછતની હકીકત પણ વર્ણવી છે.તેમણે જણાવ્યું છે કે તેમણે કોઈ પણ માલની અટકાયત કે જપ્તી કરી નથી અને તેમણે તેને સંબંધિત પક્ષને પરત સોંપી દીધો છે.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે સમગ્ર પંચનામા તૈયાર થયા પછી, તપાસના સમયે સોમાભાઈ હાજર ન હતા.તેમણે એમ પણ જણાવ્યું છે કે રજિસ્ટરની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને પંચોની સહીઓ મેળવવામાં આવી હતી.

૩૩.૧.તેમની વ્યાપક કોસ-એક્ઝામિનેશન દરમિયાન, એવું બતાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો કે પંચાની હાજરીમાં પંચનામા તૈયાર કરવામાં આવ્યા ન હતા અને સમગ્ર ચકાસણી યોગ્ય ન હતી.પરંતુ, વાદીને મદદરૂપ થતું કંઈપણ તેના પુરાવાઓમાંથી બહાર આવતું નથી.અલબત્ત, તેમણે સ્વીકાર્યું હતું કે તપાસ દરમિયાન તેઓએ અનિયમિત રીતે ૧૦ ટકા બેગનું વજન કર્યું છે અને તેના આધારે તેઓએ સ્ટોકની અછત તૈયાર કરી છે.તેમણે એ સૂચનને નકારી કાઢ્યું છે કે પંચાની હાજરીમાં પંચનામા તૈયાર કરવામાં આવ્યા ન હતા અને આરોપ મુજબ ૩૭૦૧ થેલીઓની કોઈ અછત નહોતી.તેણે સ્વીકાર્યું છે કે તેની જુબાની ક્રિમિનલ કેસ નંબર ૧૭૬૬/૧૯૮૨ માં નોંધવામાં આવી હતી.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે જો આબકારી જકાતની મોટી ચોરીની જાણ થશે, તો તેમને કિંમત મળશે.તેમણે સ્વીકાર્યું હતું કે મજૂરો લોટમાંથી બેગ લાવી રહ્યા હતા અને બેગ પર બનેલી માહિતીના આધારે, લોટની સંખ્યા અને વજન અંગે, અધિકારીઓ તેની ચકાસણી કરી રહ્યા હતા અને બેગની સંખ્યાની ચકાસણી કર્યા પછી સ્કેલ પર વજન કરવામાં આવ્યું હતું.

૩૩.૨.આમ, તેમના પુરાવા પરથી બહાર આવે છે કે થેલીઓ તે સ્થળે વજનવાળી હતી અને સોમાભાઈ હાજર ન હતા.

૩૪. પ્રતિવાદી નંબર ૨ નરેન્દ્રભાઈ ઈશ્વરલાલ મહેતા, જે વાદીના વેરહાઉસની મુલાકાત લેતા અન્ય અધિકારીઓ સાથે અધિકારી હતા, તેમણે આંક ૧૭૮ ખાતેના તેમના જુબાનીમાં તમાકુની તપાસ અને ૩૭૦૧ થેલીઓની અછત અને તેની યોગ્ય પ્રક્રિયા હાથ ધરવા, પંચનામાની તૈયારી વગેરેની હકીકતનો પુનરોચ્ચાર કર્યો છે. તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે તપાસ દરમિયાન મહેન્દ્રભાઈ તેમજ છગનભાઈ હાજર હતા.કે મહેન્દ્રભાઈએ બે પંચો બોલાવ્યા છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, તેઓ ત્યાં ૩ થી ૪ કલાક રહ્યા અને ત્યારબાદ અન્ય અધિકારીઓ ત્યાં જ રહ્યા.તેની કોસ-એક્ઝામિનેશન દરમિયાન, તેણે સ્વીકાર્યું છે કે તેની ક્રિમિનલ કેસમાં સાક્ષી તરીકે પૂછપરછ કરવામાં આવી હતી.ક્રિમિનલ બાબતમાં જુબાનીની એક નકલ આંકમાં રજૂ કરવામાં આવી છે.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે તપાસ કરતી વખતે, આબકારી અધિકારીઓએ અનિયમિત રીતે સ્ટોકની તપાસ કરી છે અને સ્ટોક તપાસ કરતી વખતે, હંમેશા સ્ટોક ચકાસણી થાય છે.તેણે સ્વીકાર્યું છે કે જો વેરહાઉસના માલિક પોતાના માટે કામ કરવા માટે કોઈની નિમણૂક કરે છે, તો તેણે અધિકારીઓને જાણ કરવી પડશે.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે જ્યારે તેઓ હાજર હતા ત્યારે બેગની અછતનો ચોક્કસ આંકડો નહોતો.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે તેમની હાજરીમાં પંચાઓએ પંચનામા વાંચ્યા નથી અને પંચો તેમજ મહેન્દ્રભાઈએ તેમની

હાજરીમાં તેના પર હસ્તાક્ષર કર્યા નથી.તેમણે એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે તમાકુની વિવિધ જાતો છે અને તમાકુની પ્રકૃતિ અને થેલીઓની સંખ્યા અંગે આંક ૧૫૦ માં દાવો કરવામાં આવ્યો છે.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે તે કોણે લખ્યું છે તે અંગે તેઓ કહી શકતા નથી.૨૧/૧૦/૧૯૭૯ અને ૨૩/૧૦/૧૯૭૯ પર વાદીના વેરહાઉસમાં આગ લાગી હતી કે કેમ તે અંગે તેણે પોતાની અજ્ઞાનતા દર્શાવી છે.તેમણે એ સૂચનને નકારી કાઢ્યું છે કે તેમણે વાદીને તમાકુ વેચવાની મંજૂરી આપી ન હતી અને એ સૂચનને પણ નકારી કાઢ્યું છે કે ૩૭૦૧ની થેલીઓની અછત પર આબકારી જકાતની વસૂલાત માટે, બાકીના તમાકુને વેચવાની મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે તેમણે તમાકુના ભાવ અંગે પૂછપરછ કરી નથી.તેમણે કુદરતી કારણોસર આગ લાગી હોવાના સૂચનને નકારી કાઢ્યું છે.તેમણે કહ્યું છે કે રેકૉર્ડ અનુસાર, તેઓ કહે છે કે આગ કુદરતી રીતે ફાટી નીકળી ન હતી.

૩૫. પ્રતિવાદીના સાક્ષી ચંદ્રમોહન અમૃતલાલ મહેરા, જે આબકારી વિભાગના ચેકિંગ પક્ષના સભ્ય પણ હતા, તેમણે આંક ૨૦૩માં આપેલા જુબાનીમાં વાદીના વેરહાઉસની તપાસ અને પંચનામાની તૈયારી તેમજ સ્ટોક પર ૩૭૦૧ થેલીઓની અછત અંગે પ્રતિવાદીઓના કેસને સ્પષ્ટ રીતે સમર્થન આપ્યું છે.તેમણે જણાવ્યું છે કે તપાસ દરમિયાન વાદી હાજર નહોતો,

પરંતુ તેમનો પુત્ર સંપૂર્ણ રીતે હાજર હતો.તેમણે કહ્યું છે કે તેમણે પંચનામા પર હસ્તાક્ષર કર્યા નથી કે વાંચ્યા નથી.તેણે સ્વીકાર્યું છે કે આખું વેરહાઉસ બેગથી ભરેલું હતું અને બેગ વાદીના વેરહાઉસમાં ભરેલી હતી.તેમણે આ સૂચનને નકારી કાઢ્યું છે કે તેઓએ પેપર પંચનામા તૈયાર કર્યા છે અને તેઓએ બઢતી મેળવવા માટે ખોટો કેસ દાખલ કર્યો છે.તેમણે એ સૂચનને પણ નકારી કાઢ્યું છે કે તેઓએ પ્રામાણિકપણે કામ કર્યું નથી.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે દાવો દાખલ કરતા પહેલા વિભાગને નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે દર વર્ષે વેરહાઉસમાં સ્ટોક ચેકિંગ થતું હતું.વેરહાઉસમાં આગ લાગી હતી કે કેમ તે અંગે તેણે પોતાની અજ્ઞાનતા દર્શાવી છે.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે પાણીના છંટકાવને કારણે આખું તમાકુ નાશ પામ્યું હતું કે કેમ તે અંગે તેઓ કહી શકતા નથી.તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે તમાકુની થેલીઓની વસૂલાત માટે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો છે અને સ્વીકાર્યું છે કે તેમની જુબાની ફોજદારી કેસમાં નોંધવામાં આવી છે.તેની નકલ આંક ૨૦૪માં રજૂ કરવામાં આવી છે.

૩૬. ઉપરોક્ત મૌખિક પુરાવાને ધ્યાનમાં રાખીને, તે સ્પષ્ટ રીતે દેખાય છે કે આબકારી વિભાગના અધિકારીઓ દ્વારા વાદીના વેરહાઉસની તપાસ અંગે કોઈ વિવાદ નથી.તે પુરાવા પરથી એ પણ બહાર આવે છે કે તપાસના સમયે વાદી સોમાભાઈ હાજર ન હતા.એ પણ સાબિત થયું છે કે તપાસના

સમયે મહેન્દ્રભાઈ અને છગનભાઈ પણ હાજર હતા.એટલું જ નહીં, પરંતુ મજૂર મુલજિભાઈ કાચરાભાઈ મંગોરાના પુરાવા અનુસાર કે તેણે પોતે અન્ય મજૂરોને બોલાવ્યા છે અને અધિકારીઓએ તેમને વિવિધ થેલીઓમાંથી થેલીઓ લાવવાની સૂચના આપી છે અને વજન લગભગ ૪૦૦ થી ૫૦૦ થેલીઓમાંથી કરવામાં આવ્યું હતું.તેમણે એમ પણ જણાવ્યું છે કે અધિકારીઓએ થેલીઓ પરત કરી દીધી છે અને તેમને તપાસ કરતા પહેલા જેવી વ્યવસ્થા હતી તેવી વ્યવસ્થા કરવાની સૂચના આપી છે, જો કે, તેમના માટે સમય ઉપલબ્ધ ન હોવાથી તેમણે તેમ કંઈ ન હતું.તે તેમના પુરાવા પરથી એ પણ દર્શાવે છે કે જ્યારે બેગનું વજન થતું હતું ત્યારે જરૂરી લેખન પણ કરવામાં આવતું હતું.આમ પંચનામાની પસંદગી અને થેલીઓનું વજન અને થેલીઓ વાદી પક્ષને સોંપવાની હકીકત સ્પષ્ટ રીતે સ્થાપિત થાય છે.

૩૭. હવે, જ્યાં સુધી વેરહાઉસમાં આગ ફાટી નીકળવાની હકીકતની વાત છે, ત્યાં પોલીસ દ્વારા તૈયાર કરાયેલ પંચનામા તેમજ વાદી બાજુના પુરાવા છે જે સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરે છે કે વેરહાઉસમાં આગ ફાટી નીકળી હતી.પોલીસ પંચનામામાં કુદરતી ગરમીને કારણે આગ ફાટી નીકળી હતી અને રત્નજી વસરામ મકવાણાના પુરાવા અનુસાર આંક ૧૫૮માં આગ ફાટી નીકળી ત્યારે એક જનકભાઈ અને અન્ય ચોકીદાર હાજર હતા.જોકે

આ સાક્ષીના જણાવ્યા અનુસાર, બંને સૂઈ ગયા હતા.વધુમાં, તે પોલીસ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા આંક ૧૫૫ ખાતેના પંચનામામાંથી પણ જણાવે છે કે ગરમીને કારણે વેરહાઉસમાં આકસ્મિક આગ લાગી હતી.આ તબક્કે, એ નોંધવું યોગ્ય છે કે વાદીના નિવેદન અનુસાર પણ વેરહાઉસમાં કુદરતી આગ લાગી હતી, જેના કારણે તમાકુનો નાશ થયો હતો.આમ, એવું સૂચવવા માટે કોઈ પુરાવા નથી કે આગ ફાટી નીકળવા માટે પ્રતિવાદી પક્ષનો કોઈ પણ વ્યક્તિ જવાબદાર હતો.અલબત્ત, વાદીએ પોતાનો દાવો એ આધાર પર દાખલ કર્યો છે કે આબકારી વિભાગના અધિકારીઓએ તમાકુ જપ્ત કર્યું છે અને આગ પછી પણ તેમણે તેનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપી નથી, તેને નુકસાન થયું છે.જો કે, આ તબક્કે, એ નોંધવું યોગ્ય છે કે વાદીના પુરાવા પરથી પણ નુકસાનની વાસ્તવિક ખોટ અંગે કોઈ પુરાવા નથી.

૩૮. વધુમાં, તે પુરાવા પરથી બહાર આવે છે કે તમાકુ વાદીના વેરહાઉસમાં પડેલું હતું.વાદી સાક્ષીઓના સંપૂર્ણ મૌખિક પુરાવા અનુસાર, તમાકુની તમામ થેલીઓ એક જ વેરહાઉસમાં રાખવામાં આવી હતી.વધુમાં તે દર્શાવે છે કે વાદી પક્ષના મૌખિક પુરાવા અનુસાર, યોગ્ય વેન્ટિલેશન ઉપલબ્ધ ન હોવાથી અને ગરમીને કારણે આગ ફાટી નીકળી હતી.તમાકુ વાદીના વેરહાઉસમાં પડેલું હોવાથી, તેમાં યોગ્ય વેન્ટિલેશન ઉપલબ્ધ હોય અને

આગની કોઈ અનિચ્છનીય ઘટના ન બને તે જોવાનું વાદીનું કામ હતું.વાદીનો આખો કેસ એ આરોપો પર આધારિત છે કે આબકારી વિભાગના અધિકારીઓની બેદરકારીને કારણે, તેને તમાકુ વેચવાની મંજૂરી ન આપવાથી, તેના વેરહાઉસમાં આગ લાગવાને કારણે તેને નુકસાન થયું છે.પરંતુ પ્રતિવાદીઓના અધિકારીઓની બેદરકારીને કારણે આગ ફાટી નીકળી હતી અને તેઓએ તેમને બેગ એવી રીતે રાખવાની સૂચના આપી હતી કે કોઈ વેન્ટિલેશન ઉપલબ્ધ ન હોય અને વેરહાઉસમાં હવાનો કોઈ માર્ગ ન હોય તે સૂચવવા માટે યોગ્ય પુરાવાની ગેરહાજરીમાં વાદીનું નિવેદન સ્થાપિત હોવાનું કહી શકાય નહીં.એ નોંધવું પણ યોગ્ય છે કે તપાસ ફેબ્રુઆરી ૧૯૭૯માં કરવામાં આવી હતી, જ્યારે આગ ઓક્ટોબર ૧૯૭૯માં લાગી હતી.વધુમાં, આંક ૧૫૫ ખાતે પોલીસ પંચનામા અને વાદીના સાક્ષીના પુરાવા અનુસાર તમાકુને ઢગલાના આકારમાં રાખવામાં આવ્યું હતું.હવે, તે વાદીનો કેસ નથી કે તપાસ કરતી વખતે થેલીઓ ખાલી કરવામાં આવી હતી અને તમાકુને ઢગલામાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યું હતું.આમ, વાદીનું નિવેદન પણ સંભવિત નથી.

૩૯. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે વાદીએ માલના મૂલ્યાંકન અંગે કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા નથી.તેણે માત્ર પ્રતિવાદી દ્વારા સ્ટોક ચેકિંગની નકલ પર આધાર

રાખ્યો છે, જે તેણે આંક ૧૦૯ પર દસ્તાવેજ પુરાવા સૂચિ સાથે રજૂ કરી છે.જો કે, વાદીના જુબાનીના અવલોકન પર, પુરાવાઓમાં આવા કોઈ દસ્તાવેજો દર્શાવવામાં આવ્યા નથી.પ્રશ્નમાં રહેલા માલના મૂલ્યાંકનના સંદર્ભમાં પુરાવા રજૂ કરવાની વાદીની ફરજ હતી, જો કે, આવા કોઈ પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી.હવે, ટ્રાયલ કોર્ટે ફોજદારી અદાલત સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવા પર આધાર રાખ્યો છે, જેમાં વાદીને ફોજદારી આરોપમાંથી મુક્ત કરવામાં આવ્યો છે અને કોઈ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી નથી, પરંતુ ફોજદારી અદાલત દ્વારા વાદીને ફોજદારી આરોપોમાંથી મુક્ત કરવાના નિર્ણયને માલના મૂલ્યાંકનના પુરાવા તરીકે ગણી શકાય નહીં.અન્યથા પણ, ફોજદારી અદાલતના અવલોકનો અને ચુકાદા વાજબી શંકાની બહારના પુરાવાના સિદ્ધાંતો પર નક્કી કરવામાં આવે છે અને ફોજદારી સુનાવણીમાં માલના કોઈપણ મૂલ્યાંકનનો કોઈ પ્રશ્ન નથી, તેથી, ફોજદારી અદાલતનો વાદીને ફોજદારી આરોપમાંથી મુક્ત કરવાનો ચુકાદો એ હકીકતોને સ્થાપિત કરવા માટે કહી શકાતો નથી કે માલનું મૂલ્યાંકન વાદી દ્વારા સાબિત થાય છે.

૩૯.૧.વધુમાં, જો બીજી બાજુ એટલે કે પ્રતિવાદીએ વાદીના મૂલ્યાંકન સામે કોઈ પુરાવા રજૂ કર્યા ન હોય તો પણ તેનો અર્થ એ નથી કે વાદી આગના સમયે પ્રશ્નમાં રહેલા માલના વાસ્તવિક નુકસાન અને મૂલ્યાંકનને સાબિત

કરવાની તેની જવાબદારીમાંથી મુક્ત છે.તે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે વાદીએ આ બાબતમાં રજૂ કરેલા પુરાવા પર સફળ થવું જોઈએ અથવા નિષ્ફળ થવું જોઈએ અને જો તે આમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય, તો તેણે દાવામાં માંગવામાં આવેલી રાહત મેળવવાની લાગણી અનુભવવી જોઈએ, ભલે તે તથ્યોને ધ્યાનમાં લીધા વગર કે બીજા પક્ષે કોઈ વિરોધાભાસી પુરાવા રજૂ કર્યા નથી.

૩૯.૨.જો ફોજદારી કેસમાં રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો અંગે અપીલકર્તા વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી પારેખનું નિવેદન દલીલ માટે સ્વીકારવામાં આવે તો પણ તે ૧૫૦,૧૫૧ અને ૧૫૨ પ્રદર્શિત સામગ્રીમાંથી પણ બહાર આવે છે.તે દર્શાવે છે કે આ સ્ટોક ઘોષણા અને પંચનામાની નકલ છે જેમાં તમાકુના વિવિધ જથ્થા અને ગુણવત્તા અંગે માત્ર વજન દર્શાવવામાં આવ્યું છે.તે માલની કિંમતને લગતી કોઈ સામગ્રી નથી.આ તબક્કે, એ નોંધવું યોગ્ય છે કે, એક તબક્કે, વાદી રજૂ કરે છે કે તપાસના સ્થળે અધિકારીઓ દ્વારા કોઈ પંચનામા તૈયાર કરવામાં આવ્યા ન હતા અને તે જ સમયે, તે તે પંચનામાનો ભાગ રહેલી સામગ્રી પર આધાર રાખે છે, જે તેના નુકસાનીના દાવાને સાબિત કરવા માટે ફોજદારી અદાલત સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવી છે.આમ, વાદી એકસાથે વિરોધાભાસી વલણ અપનાવી રહ્યો છે. વધુમાં, સ્ટોક ઘોષણા અને તમાકુના વિવિધ જથ્થા અને ગુણવત્તા

સંબંધિત વિગતો જે તપાસ કરતી વખતે ૨૧/૦૨/૧૯૭૯ પર મળી આવી હતી, તે આગની તારીખે વેરહાઉસમાં ખૂબ જ સારી હતી તે એક પ્રશ્ન છે.વાદીની આગેવાનીમાં કોઈ પુરાવા નથી કે આગની તારીખે, તેના વેરહાઉસમાં વાસ્તવિક સ્ટોક કેટલો હતો, આબકારી વિભાગના અધિકારી દ્વારા તપાસ અને આકસ્મિક આગ લાગવાની ઘટના વચ્ચે લગભગ આઠ મહિનાનું અંતર છે.વાદીએ તે બતાવવા માટે યોગ્ય પુરાવા રજૂ કરવા જોઈએ કે આગની તારીખે તેના વેરહાઉસમાં તમાકુનો કેટલો જથ્થો હતો.તે વાદીનો કેસ નથી કે આ આઠ મહિનાના સમયગાળા દરમિયાન તેણે ક્યારેય તમાકુનો કોઈ વ્યવસાય કર્યો નથી અને તમાકુની કોઈ ખરીદી કે વેચાણ થયું નથી.તેથી, આગમાં થયેલા નુકસાનના વાસ્તવિક નુકસાન અંગે પુરાવા રજૂ કરવાની વાદીની ફરજ હતી.જો કે, સમગ્ર મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાના અવલોકન પર, આ સંબંધમાં વાદી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા આવા કોઈ પુરાવા નથી અને આવા પુરાવાની ગેરહાજરીમાં, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી ધારણા અને ધારણા પર નુકસાન માટે કોઈ હુકમનામું પસાર કરી શકાતું નથી.

૪૦. હવે, ટ્રાયલ કોર્ટના વિવાદિત ચુકાદા અને હુકમને ધ્યાનમાં લેતા, તે સ્પષ્ટ રીતે સ્પષ્ટ થાય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે આ તમામ તથ્યાત્મક અને કાનૂની પાસાઓને ધ્યાનમાં લીધા નથી અને માત્ર વાદીની તરફેણમાં નિર્દોષતાના

ચુકાદાને પસાર કરીને અને પ્રતિવાદી પક્ષે માલના મૂલ્યાંકન અંગે કોઈ પુરાવા રજૂ કર્યા નથી અને દાવાની નોટિસ સમય પ્રતિબંધિત અને ગેરકાયદેસર છે તેના આધારે દૂર થઈ ગઈ છે.ઉપર આપેલા કારણોસર ટ્રાયલ કોર્ટનો વિવાદિત ચુકાદો અને હુકમનામું કાયદાની નજરમાં ટકાઉ નથી.

૪૧. વધુમાં, ટ્રાયલ કોર્ટના વિવાદિત ચુકાદાને ધ્યાનમાં લેતા, એવું લાગે છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે સાક્ષીઓના મૌખિક પુરાવા રજૂ કરવાની પણ ચિંતા કરી નથી અને માત્ર પુરાવાના કેટલાક નિવેદનના આધારે કેસનો નિર્ણય લીધો છે.ટ્રાયલ કોર્ટે પુરાવાના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે કે કોઈ પણ સાક્ષીના મૌખિક પુરાવાની પ્રશંસા કરતી વખતે, મુખ્ય તપાસ, ક્રોસ-એક્ઝામિનેશન તેમજ ફરીથી તપાસના સંસ્કરણની પ્રશંસા કરવાની જરૂર છે.જો કે, આ કેસમાં વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે કોઈ પણ સાક્ષીના સંપૂર્ણ પુરાવાનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો નથી.તેના કારણે, ટ્રાયલ કોર્ટે ખોટા નિષ્કર્ષ પર આવી છે કે વાદીને તેના વેરહાઉસમાં કુદરતી આગ ફાટી નીકળવાના કારણે જે પણ નુકસાન થાય છે તેના માટે પ્રતિવાદીઓ જવાબદાર છે.

જર. તેથી, કેસની હકીકતો અને સંજોગો હેઠળ અને રેકૉર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવાના પુનઃમૂલ્યાંકન હેઠળ, મેં પોઈન્ટ નંબર (iii) અને (iv) ને તે મુજબ જવાબ આપ્યો છે.

પોઈન્ટ નંબર (v):-

જૃ. ઉપરોક્ત ચર્ચાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, વર્તમાન અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને ટ્રાયલ કોર્ટના વિવાદિત ચુકાદા અને હુકમને રદ કરવાની જરૂર છે.તદનુસાર, હું નીચેનો અંતિમ આદેશ પસાર કરું છું:-

:આદેશ:

વર્તમાન અપીલને આથી મંજૂરી આપવામાં આવે છે.સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૬૭/૧૯૮૯ (ઓલ્ડ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૬૮/૧૯૮૨) માં વિદ્વાન સિવિલ જજ, સિનિયર ડિવિઝન, આનંદ દ્વારા પસાર કરાયેલ વિવાદિત ચુકાદો અને હુકમનામું આથી રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે.વાદી દ્વારા દાખલ કરાયેલ વિશેષ દીવાની દાવો રદ કરવામાં આવે છે.અપીલનો સમયગાળો પૂરો થયા પછી, સરકાર દ્વારા ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ જમા કરાયેલી રકમ સરકારને પરત કરવામાં આવે છે.પક્ષકારોને દાવો તેમજ આ અપીલનો સંબંધિત ખર્ચ સહન કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

આ અપીલમાં યોગ્ય હુકમનામું બહાર પાડવામાં આવે.

આ ચુકાદા અને હુકમની નકલ સાથે, આર એન્ડ પી ટ્રાયલ કોર્ટમાં પરત મોકલવામાં આવશે.

મુખ્ય બાબતમાં પસાર કરાયેલા આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને, દીવાની અરજી ટકી શકતી નથી અને તે મુજબ તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

સહી/–

(ડો. એ. પી. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.